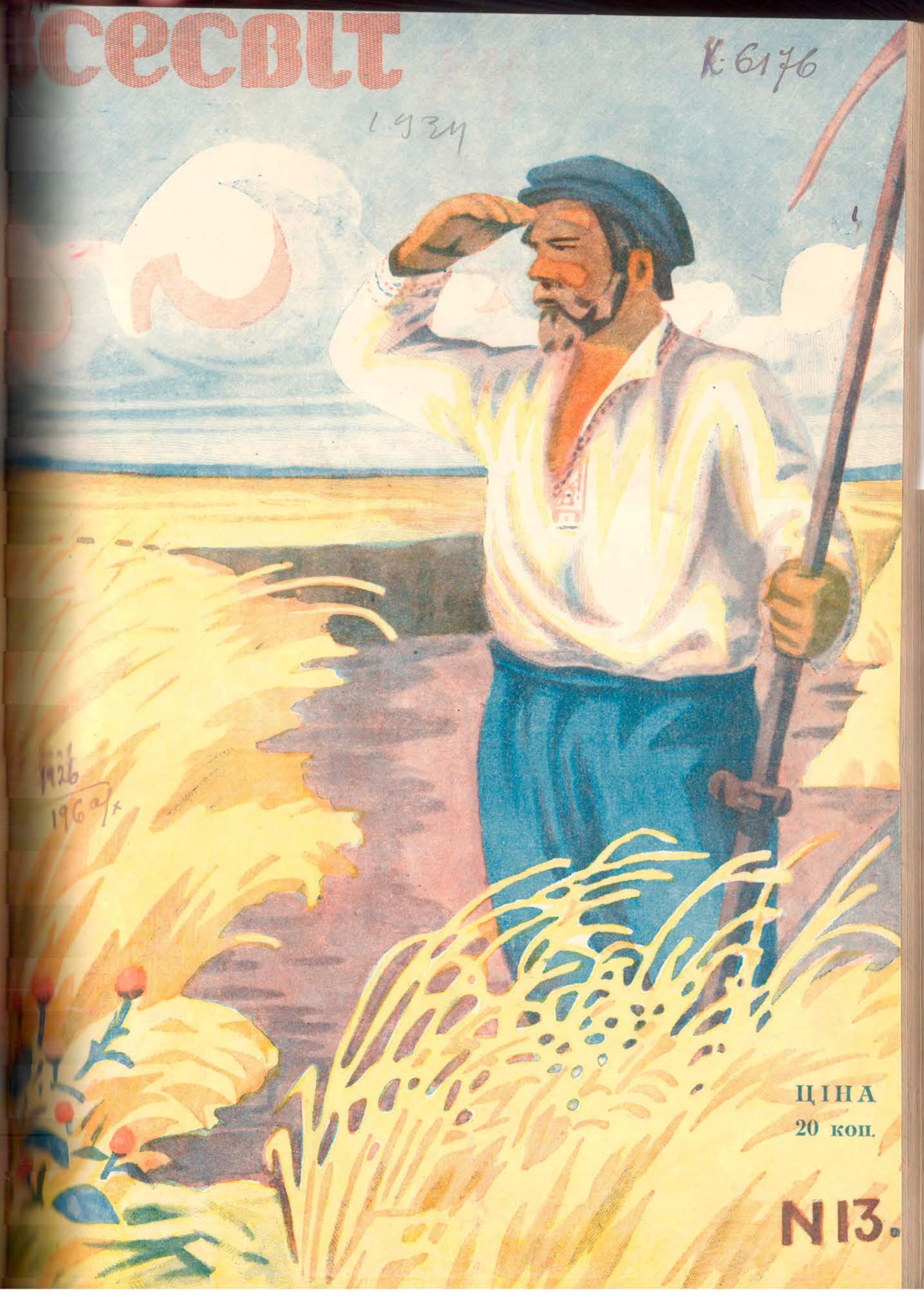

СЕСВІТ

К. 6176

1934

1926
1960/x

ЦІНА
20 коп.

№13.

JULY 1900

№ 11 (36) „1926“].

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

ВСЕСВІТ

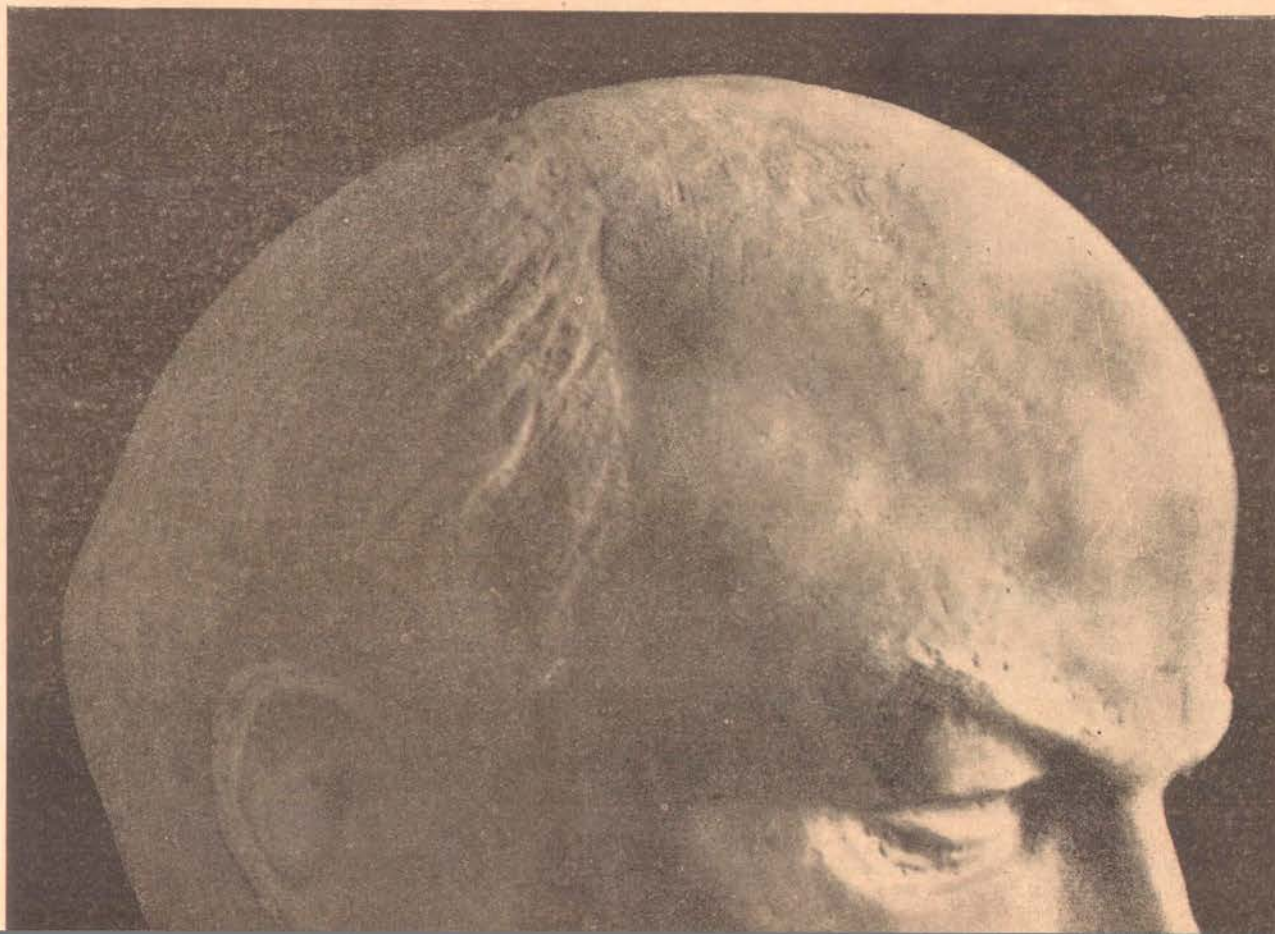
Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКА Е.

№ 11 (36) 15 липня 1926 р.
Рік видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнехта, № 11.
Тел. № 34-76.

Мармурове погруддя Леніна.

Скульптура Б. Корольова.

Визнано за найбільш вдалу роботу серед інших скульптур В. І. Леніна.

I.

І вдень і вночі стугоніло Чернігівське шосе. В два, в три ряди тяглися з Києва на далеку північ валки. Безладними купками і поодиночі чвалали захекані, пилом присипані піші. Тюхцем випереджували їх одинокі верхівці. Скільки оком глянеш, ворухився довгий шлях, мов сіро-жовта велетенська гусінь.

Не чути пісень, ані гучної говірки. Сумні, тривожні обличчя, суворі зморшки на лобі, спід нахмурених брів лихим позіром очі.

А здаля важким гуркотом невпинно гармати. То під Києвом славнозвісний троєкутний бій. Генерал Бредов коло Дарниці, Петлюра з Василькова. Більшовики відходять—не сила вдержатись. Сум на шосе, безладдя й метушня.

Адже тут і довгі військові обози, і червонохресні шпиталі, і евакуовані установи, і біженці, що тікають від білогвардійського мордування. Тисячі возів, десятки тисяч люду. Сквальною ходою, повсяк час оглядаючись назад, де останні боездатні частини стримують наступ білих. Ось-ось не вдержать і ті переріжуть шосе, єдиний рятунковий шлях. справа дивля від нього сипучі піски, непроходні болота. Вовком дивиться похмурий селянин „комунію“, що дерла з нього „розв'орстку“, забирала придбане за перші дні революції добро. Не звертай із шосе, подорожній—хоч так, хоч сяк, а загинеш! Там десь, на далекій півночі перепочинеш, а зараз—ось іззаду все дуже ревуть гармати, а он десь із боку тарахкотить кулемет. Свій? Чужий? Хто його знає... Більше крок, мерщій хода.

— Сій, падлюко! Ти чого з гвинтовкою? Товариші на фронті, а ти навтьоки. Сій, кажу тобі!

Це застава. Сотня з Козелецького гарнізону ловить дезертирів, одбирає зброю, формує із збігців нові загони, вертає їх на фронт.

Гамір, прокльони, лайка. Кому охота вертати зі спасеного шляху.

Раптом у сусідньому лісі постріли. Там, кажуть, банда чатує на необережних. Іноді заскікують і на шосе, грабують обози.

Зав'юкали фурмани, зафоркали коні, заторохтіли високі колесні військові повозки, чіпляючи одна за одну, задержали займані селянські вози з переляканими дядьками. Лемка лайка, галас.

— Куди лізеш вперед, щоб тобі повилазило!

— А ти чого спиш, мурмило невмите?

— Гони, гони, не оглядайсь!

Гуркотнява, курява, безтолоч, паніка невгамовна. Мереда від гедзів скаженіє.

Пошиковані було дезертири край дороги знов розбігалися. Фурманка з одібраною зброєю брязкотіла ген-ген, всотаним загальний рух, мов тріска в лотоках.

Командир сотні безнадійно махнув рукою і сердити вилаяв.

— А, котись ви ковбасою, боягузи безтямні. Халяв сюди!

Сотня поволі, неохоче збиралася наобіч шляху. Командир показував на ліс, що сопів невідомими хащами віддалік.

Шосе стугоніло без кінця, без краю... Тисячі возів, десятки тисяч ніг. Курява. Спека.

II.

Командир бригади, поставленої в Козельці гарнізоні (там пройде після відступу з Києва майбутня лінія фронту) мовчки слухав рапорт сотенного:

— Нічого вдіяти не можна. Мов загати прорвало. Веріть когось із цієї отари на фронт—тільки псувати тим настільки додати непевного елемента. Адже в лісі якийсь десяток дитів усе шосе переполошив. Оце аж до вечера за ним сотнею ганявся.

Комбриг стомлено махнув рукою:

— Знаю. Цілісінський десант.

ського мордування. Тисячі возів, десятки тисяч людей. Скванною ходою, повсяк час оглядаючись назад, де останні безздатні частини стримують наступ білих. Ось-ось не вдержать і ті переріжуть шосе, єдиний рятунковий шлях. справа й зліва від нього сипучі піски, непроходні болота. Вовком дивиться похмурий селянин „комунію“, що дерла з нього „розвборетку“, забирала придбане за перші дні революції добро. Не звертай із шосе, подорожній—хоч так, хоч сяк, а загинеш! Там десь, на далекій півночі перепочинеш, а зараз—ось іззаду все дужче ревуть гармати, а он десь із боку таракотить кулемет. Свій? Чужий? Хто його знає... Більше крок, мерщій хода.

— Стій, падлюко! Ти чого з гвинтовкою? Товариші на фронті, а ти навіть. Стій, кажу тобі!

Це застава. Сотня з Козелецького гарнізону ловить дезертирів, одбирає зброю, формує із збігців нові загони, вертає їх на фронт.

Гамір, прокльони, лайка. Кому охота вертати зі спасеного шляху.

—А, котись ви ковбасою, боягузи безтямні. Хлопцюди!

Сотня поволі, неохоче збиралася наобіч шляху. Командир показував на ліс, що сопів невідомими хащами віддалік.

Шосе стугоніло без кінця, без краю... Тисячі комуністів, десятки тисяч ніг. Курява. Спека.

II.

Командир бригади, поставленої в Козельці гарнізону (там пройде після відступу з Києва майбутня лінія фронту), мовчки слухав рапорт сотенного:

— Нічого вдіяти не можна. Мов загати прорвало. Вертаючись із цієї отари на фронт—тільки псувати тим наслідком додавати непевного елемента. Адже в лісі якийсь десяток комуністів усе шосе переполошив. Оце аж до вечера за ними сотнею ганявся.

Комбриг стомлено махнув рукою:

— Знаю. Цілісінький день тільки й роботи, що гнати цю отару далі, проз Козелець, аби хоч який порядок додержати та щоб мешканці ця сарана не об'їла та не огрипала. Десь уже там, за Чорним лісом розібратися в тій каші можна було розсортувати людей й майно й розбити на частини.

— Товаришу комбриг, вас з апарату з застави кличуть!

— Ото ще проти ночі не знав, що скоїлось... Ну, слухаю...

— Товаришу комбриг, біда! Шосе паніка—прорвавсь звідкільсь ворожий броневик.

— Де, як?

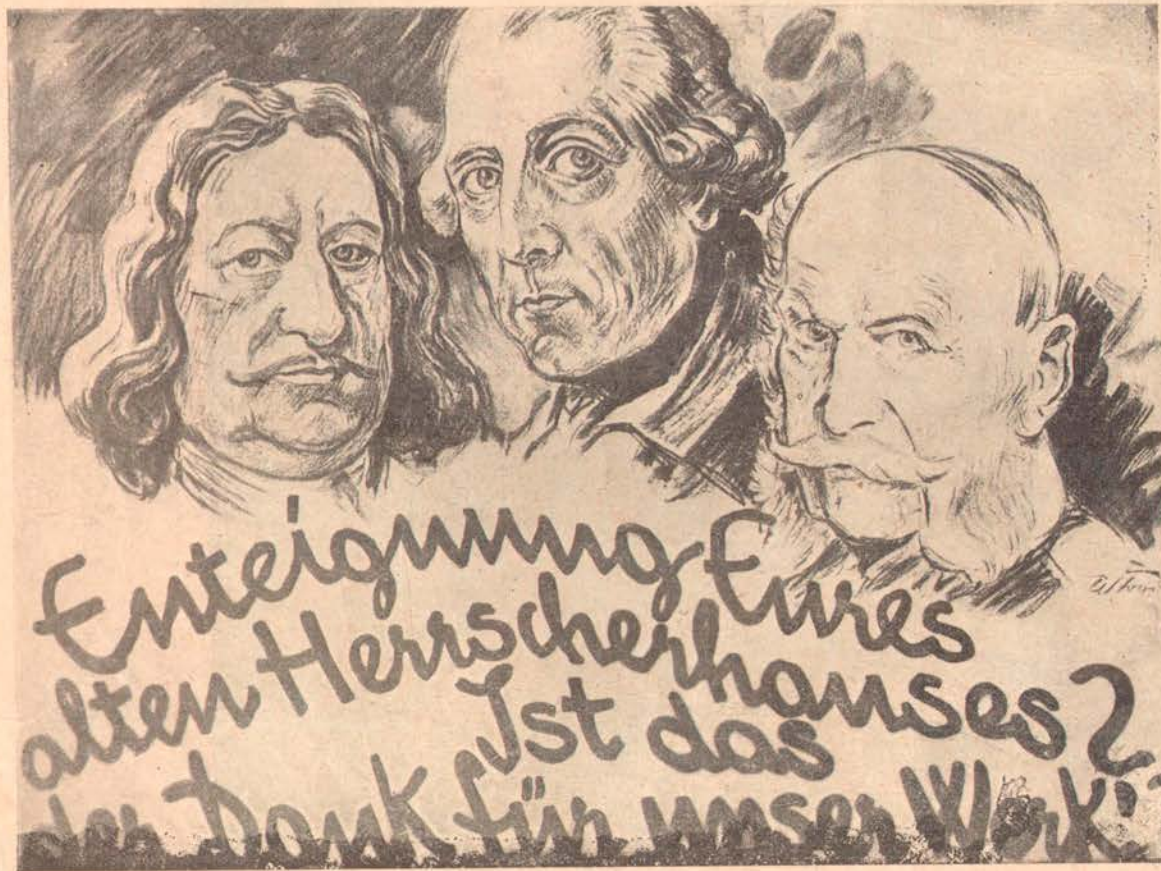
— Не знаю. Десь іздала чиясь стрілянина, а тут таке робиться, мов на пожежі в селі. Льодоломом люди мчать, людей давлять, коні ноги ламають. Поночі вже—шосе ради не дасть, мов збожеволіли. Що робити?

— Стань на мостку, що на півверстві звідси. Зараз пришлю артилерію з мобілем динаміту. Якщо броневик ітиме—зірвати мосток.

— Слухаю!

— Товаришу комбриг, до прорваного дроту зі штабу потребують.

— От ще клопоту набавлять. Гарна нічка буде, нівроку... Слухай, начгарнізона Козелець.

Кампанія проти повернення майна кол. принцям. На плакаті — „Так оце подяка за нашу працю.“

На шосе паніка. В напрямі до фронту тікають обози. Десь узявся ворожий броневик. Можливо пішли обходом з Ніжина, щоб перерізати шосе. Загрожує відступу армії. За вашою особистою відповідальністю мусіте той броневик знищити.

Слухаю... Товаришу сотенний, готуйте, сотню нікоду знов. Беріть заступ, кірки, ручні гранати.

Ш.

На півгодини по безлюдному шосе задріботіла тим цокотом сотня.

На чолі їхав сам комбриг („за особистою відповідальністю“), пильно вдивляючись у нічний морок. Ніч темна ніч була. Десь далеко по хуторах валували стани. По болотах скреготів держак, цвюркала червоні кумкалі жаби. Край обрію деколи промінилась зовучо далека блискавка. Шпарко. Час від часу коні ронан й кидались убік, начувши труп присталої хуторини. Ось перекинувся віз, онде покинули на колесах другий, третій...

Ех, відступ! Колись і ми поженемо вражих синів, й встанці погублять.

Стій! Хто їде?

Застава. Мосток.

Ну, де ж ваш броневик?

Такий наш, як і ваш,—мов запоріжці султанові відповідає сторожа: аж очі повибалушували, виглядали його. Казалі бігунці, що верстви це зо дві було другого мостка, що на рудці. Ми одного перед вислали, щоб наслухав.

Гаразд. Тепер, хлопці, по обочинах, щоб не було. Та не гомоніти.

Остережно отсувалася сотня далі. Коли не коли підкова чи шабля на стремени, або чиркне туди на заступ.

Навіщо нам оце землеробське барахло?

Чекай-но, грабарювати будеш. Годі кульбаки надувають.

Цить ви там, бузотери!

Шверстви, верства. Спереду сугорб. Там далі долина в ній рудка. В канаві дозорець від застави.

Ну?

Стоїть біля мостка. Видимо боїться далі по шосю перти навмання. Сховавсь попід вербами, мов

Кампанія проти повернення майна кол. принцям у Німеччині. Праворуч несуть лямку схожу на колиш. імператора.

Такий наш, як і ваш,—мов запоріжці султанові
 стоїть сторожа: аж очі повибалушували, вигля-
 дали його. Казали бігуниці, що верстви це зо дві бу-
 вало другого мостка, що на рудці. Ми одного
 послали, щоб наслухав.

Гаразд. Тепер, хлопці, по обочинах, щсб не
 було. Та не гомоніти.

Вережно отсувалася сотня далі. Коли не коли
 підкова чи шабля на стремено, або чиркне
 на заступ.

Навіщо нам оце землеробське барахло?
 Чекай-но, грабарювати будеш. Годі кульбаки
 мумувать.

Цить ви там, бузотери!
 Шверстви, верства. Спереду сугорб. Там далі до-
 а в ній рудка. В канаві дозорець від застави.

Ну?
 Стоїть біля мостка. Видимо боїться далі по
 шму перти навмання. Сховавсь попід вербами, мов

під тиним чи кіт у засідці.
 Товаришу сотенний, ви з пів-
 тут. Перерити шосе, стати
 Якщо—бомбами в шини.
 чуєте—вперед, в атаку.
 півсотня за мною!

IV.

На рудкою туман коливавсь
 пасмами. Смердить болото-
 гнилизною, перепрілим зіл-

півсотня з комбригом об-
 шла, шукаючи броду. Як не
 в долину наниз—коні
 колін угрузають, болото чва-
 поглинути хоче. Хоч назад
 плану не здійснивши.

Врешті чагарника доїхали.
 Рубай шаблями! Мости пе-
 Та мерщій—ніч коротка.

ніч не наказувати. І так на
 іло потерпло, від сирости
 дріжаки беруть.

годину нагатили вузеньку
 коню. Коней у поводи—і на той
 вихопилися на гору та знов
 навкоси до шосе, щоб за
 від броневика бути. Збар-
 вани комбригів, весело тупо-
 ріласяю.

Ось ми тобі теж на зяб шосе
 змо. Не померзнеш на пух-
 айда незвана!

Кампанія проти повернення майна кол. принцям у Німеччині. Праворуч несуть лямку схожу на колиш. імператора.

Погаю живеться принцям у Німеччині. Вільгельм дістає щодня 1670 марок, генерал в одставці 50 марок, робітник 7 марок, безробітний 1,50 марки

До кампанії проти повернення майна кол. принцям. На вулицях Берліну. На плакаті: „або конфіскація, або необмежений випуск паперових грошей“.

Доїхали—враз за кірки, за заступи.

— Ох, і шлях же!

Справді битий, біла б тебе лиха година!

І залізо не бере.

— Хоч зубами гризи, аби канава була, щоб уже устряє—не вискочив.

— Буде, товаришу комбриг!

Попаде у пастку, мов тхір отой.

Передавай далі: як постріл—в атаку вперед.

— Як постріл—в атаку вперед!

— Як постріл—в атаку.

Знов червом по землі два ключі канавами підступують.

Ближче, ближче.

Ясніють контури страшища.

— Не сопи, займай дуги. Тихше, тихше...

Ані звука з залізної момота.

Анішелесне гілка на вершці.

Напружена тиша.

Ось ось розірве її рання вий вибух.

Руки цупко стискають гранати.

Спини вигинаються проти мотом стрибтуту.

Ноги налапують опертості.

Очі свердлюють ніччю. Вуха чують, як кров у жилах.

Ближче, ще ближче.

Комбриг уже біля самого мостика. Далі в канаві Поволі випростує голову. Револьвер шукає мети то на вершці, то на темному боці броневика. Очі пильно вдивляються на крейдяні смуги—напис, читають.

— Смерть Деникину!

V.

Хто сміявся, а хто лаявся, їдучи назад.

— Свого перелякались. Покинули, чорти, на дорозі. Мов споганивсь.

До кампанії проти повернення майна кол. принцям. На вулицях Берліну. На плакаті: „або конфіскація, або необмежений випуск паперових грошей“.

Доїхали—враз за кірки, за заступи.

— Ох, і шлях же!

Справді битий, біла б тебе лиха година!

І залізо не бере.

— Хоч зубами гризи, аби канава була, щоб уже устряє—не вискочив.

— Буде, товаришу комбриг!

Попаде у пастку, мов тхір отой.

Готово.

Не втече броневик ні взад, ані вперед.

Тепер потихесеньку до нього з бомбами.

Коней осторонь, за горбок, щоб дурні кулі не покалічили.

Обережно, один за одним, ключем по канавах обабіч шляху повзали козаки.

— Не вихиляйся так, побачить!

— Та цур йому, рачки воювати:

— Цить ви, сметаники! Звикли по льохах та мисниках ласувати. Лізь, лізь, не бійся черево обідрати.

— А драло б твою маму!

— Цить!

Ключ спинився.

В долині темніла купка розлогих верб, а під ними нерухомо спочивав броневик, що завдав стільки жаху і клопоту.

Німа, холодна, залізна маса.

Грізна в своїй нерухомості.

Джерело нечисленних смертей.

Жахна, жорстока тиша.

— Сплять, мабуть, а на вербі десь дозорець сидить.

Раптом вискочити—і наш...

гранати.

Спини вигинаються при
мом стрибуту.

Ноги налапують опер...

Очі свердлюють
пільму. Вуха чують, як
кров у жилах.

Ближче, ще ближче.

Комбриг уже біля самого мостика. Далі в канаві
Поволі випростує голову. Револьвер шукає мети то на
то на темному боці броневика. Очі пильно вдивляються
крейдяні смуги—напис, читають.

— Смерть Деникину!

V.

Хто сміявся, а хто лаявся, їдучи назад.

— Свого перелякались. Покинули, чорти, на дорозі. Ми
споганивсь.

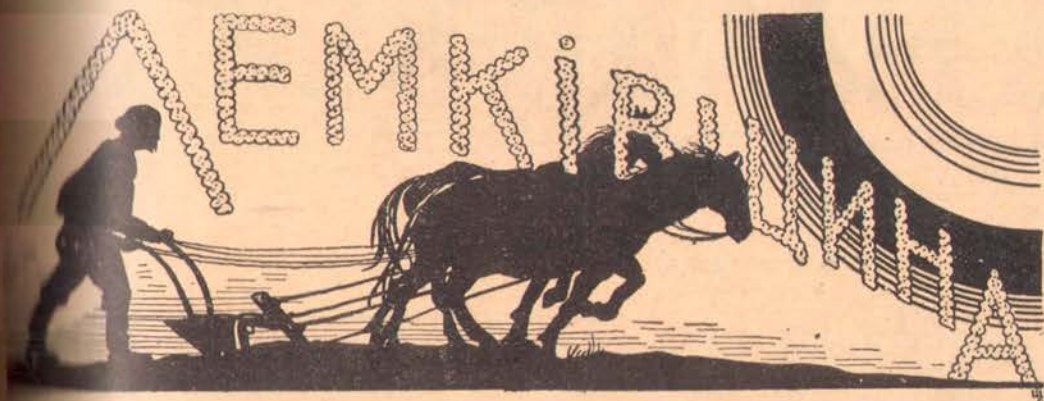
На сході сіріло небо.

Мерефа 7 червня 26 р.

С. Пилипенко.

Новий конгрес Голяндської червоної допомоги (МОПР), що нараховує понад 2500 членів.
За столом в центрі виконком конгресу.

Лемківщина—не „малювана“ Гуцульщина, така „пишна“ собою. Лемківщина й сіре її життя. Понуро лягла вона вздовж сумовитого Сяноку (Сяну) й простяглася ген-ген аж на Бескидське взгір'я, до „самого“ Носачу, де вже „нич нема свго“ й де одні лише „чужаки живут“. Ті „чужаки“, то—угри, чехи, словаки та поляки, а від того й говірка лемківська така „красна“, що нею так „файно“ письменник Черемшина пише. Гуцул „гордий“, а тому досить лемкові сказати своє „лем“ (але), як він їм за боки береться, так сміється.

„Ти, лемку, нещасний!—скаже глумливо ї, навіть, „килішка горівки“ не їм з ним випити, щоб усі бачили.

Лемко вже привичаївсь до того, що „помітують“. Адже ж давно знав, що „в гірняка один лише сміх буває через те саме й ціла Лемківщина плаче за горами“—занедбана й забувша про себе.

Майже до самої війни було так, що „дівчина з якогось там „долинського“ Коросна чи Риманова, доти не могла вийти за „гірняка“ заміж, бо їй де давав слови скинути з себе „гірницьку одежину“. Та проте рідко коли зрікався „строю“, бо їй досі цупко тримається старих звичаїв (постолів), чи „холошней“ (вовняної нагавиць) або вузької синьої кашмири та подібної до гуцульської „чугані“—вовняної „чугані“, яку завивають на плечі, не вдягаючи в пояса.

Від ковніра „чугані“, через плечі повисає, звисає „наплечник“. Цей „наплечник“ робиться з такої самої вовни й ціла „чуганя“, але з тією різницею, що коли „чуганя“ нічим не завиває, то „наплечник“ завжди мусить бути завиваний—переважно—червоними нитками.

Оце майже вся „окраса“ звичайної лемки, як-що не згадувати „зайчатої“ шапки з вухами (зимою), „літнього“ капелюха (літом) та ще незмінної білої сорочки з грубого полотна, в великим шкляним гудзиком, замість застіжки.

Лемківський селянин.

рело світла. Занедбаний та забутий лемко ніби зі сну пробудився. Пробудилася і його жінка. Минулої зими з'явилися перші гуртки „Союза Українок“, що має завдання зробити із жінки не лише „газдиню“, але й громадянку.

Звичайно, це не в ніякі здобутки, лише початки, але, як для Лемківщини, то добрі вони хоч-би вже й тим, що повстали на соціальному ґрунті й намагаються стати загальною справою лемківського селянства.

Одночасно майже з'явилися й перші лемківські письменники. Поки-що знаємо лише одного з них, а саме—Григорія Гануляка, що самотужки „вибився в люди“ й перший став писати лемківською говіркою. З його нарисів та оповідань з лемківського життя бачимо, що лемківська говірка не гірша гуцульської, а те, що її досі ще не було використано в літературі, не більше, як непростимою помилкою, що сталося наслідком того, що багато наших письменників, миауючись романтичним Черемошем, зовсім не звертали уваги на сумовитий Сянок.

Тепер Гр. Гануляк показує нам його так, як-то він є у дійсності: нужда, біда, горе, далекі мандри, прагнення світла й заботони—все таке барвисте й так чітке. Ось, наприклад, „характер“ польського суду на Лемківщині:

„Параска Феленчак крутиться по коритарі, наче когось шукає.

— А ти, бабо, чого хцеш?—помітив її „возьний“.

— Я, вибачте за слово, мати тої Феськи, што ся з Валосом Яськом процесує.. бо він, вибачте за слово, барз негарді си з нев поступив, ви ту, паноньку, будете

що крім згаданих „доробкевичів“, попів та вузько-обмежених москофільських учителів, нічого іншого Лемківщина не знала,—все-ж таки ці „бідаци“ спромоглися витворити свою інтелігенцію, що розпочала культурну роботу.

Слабенька ця інтелігенція (переважно з середньою освітою) й слабенька її робота, бо й не все вона може так робити, як хоче, але наслідки її очевидні. Наприклад, з 2—3 сільських кооперативів, що були в 1920 р., стало 26 кооперативів і вже в кінці 1924 року створився в Сяноці „Лемківський кооперативний союз“, який, крім своєї безпосередньої роботи, допомагає ще й першому на Лемківщині товариству „Просвіта“, що при сучасному стані народнього шкільництва, в тепер майже єдине джерело освіти.

Григорій Гануляк, лемківський народній письменник.

Лемківський селянин.

Майже до самої війни було так, що дівчина з якогось там „долни-Коросна чи Риманова, доти не стався піти за „гірняка“ заміж, він до давав слови скинути з себе „гірницьку одежину“. Та проте рідко коли зрікався „строю“, бо в досі дупко тримається старих „постолів“, чи „холошней“ (вовняниці) або вузької синьої кашми та подібної до гуцульського „воя“—вовняної „чугани“, яку завивають на плечі, не вдягаючи в „Від ковніра „чугані“, через плечі „поя“, звисає „наплечник“. Цей „чугані“ робиться з такої самої вовни й ціла „чуганя“, але з тєю різницею, що коли „чуганя“ нічим не завивають, то „наплечник“ завжди мусить завивати—переважно—червоними нитками. Оце майже вся „окраса“ звичайної лемка, як-що не згадувати „зайчатої“ шапки з вухами (зимою), „сирого капелюха (літом) та ще незмінної білої сорочки з грубого полотна, а великим шкляним гудзиком, замість застіжки.

Лемківські дівчата.

Кращий „стрій“ і лемківки. Заміжні жінки (переважно) досить характеризуються „хустинками“, а дівчата заплітають коси й протягом частини року ходять з непокритою головою. Загалом, як жінки, дівчата, носять чорні спідниці з дрібними зборками, темно-сині „гор-вацабайки“ та звичайні полотняні сорочки. Все це без усяких прикрас. Отже, крім разків намиста, або яких-небудь „пацьорок“, ніяких прикрас немає. Справді, що це є за одну з тих причин, що ставлять лемка поза громадським життям цілої Галичини й тримають його у своєму „загумінку“.

Та до того ще—Лемківщина протягом довгого часу плодила одних лише москофілів (Сандович, Гудима і К^о),—цілком пояснює зневажливе ставлення гуцула...

Правда, протягом останнього десятиліття Лемківщина значно змінилася. Причина цього—біда, нужда, горе. Не один лемко, рятуючись від голоду, мусів тікати „за море“, переважно до Америки, де побачив життя інших „заробітчан“ і сам навчився жити. Тут виявилось, що лемко не тільки-що може працювати, але й шанувати свою працю. Багато було таких, що виїздили до Америки в одних „чуганях“, а через два роки поверталися не аби якими „доробкєвичами“ і зразу-ж ставали сільськими глитами.

Однак, не всі мандрівники були такими щасливими. Більшість із них повернулася всього лише з набутим досвідом бідацького життя й свідомістю його перебудови. Не зважаючи на те,

писати лемківською говіркою. З його нарисів та оповідань з лемківського життя бачимо, що лемківська говірка не гірша гуцульської, а те, що її досі ще не було використано є не більше, як непростимою помилкою, що сталося наслідком того, що багато наших письменників, милуючись романтичним Черемошем, зовсім не звертали уваги на сумовитий Сянок.

Тепер Гр. Гануляк показує нам його так, як-то він є у дійсності: нужда, біда, горе, далекі мандри, прагнення світа й забобони—все таке барвисте й таке чітке. Ось, наприклад, „характер“ польського суду на Лемківщині:

„Параска Феленчак крутиться по коритарі, наче когось шукає.
— А ти, бабо, чого хцеш?—
помітив її „возьний“.
— Я, вибачте за слово, мати тої Феськи, што ся з Валюсом Яєском процесує.. бо він, вибачте за слово, барз негарді си з нев поступив, ви ту, паноньку, будете шитко чути. Феська вам повіст, што і як било, а я вам ту цятку масла зціюпала в масничці, бо міркую, не випадає прити до сонду з големи руками Може пани будут мати ласки око на мене і на мою Феську?

— Не турбуйце се і не буйці се ніц. Я юж то зроби, же вшистко бендзе добже...

Параска заспоковено вийшла на подвір'є, та вадрівши дочку, моргнула:

— Не бійси, Фесько! Шитко буде добрі. Взяв од мене масло і повів: Не буйці се, я так зроби, же Яєско мусі се з вашом цурком ожени! „О, чувш, що не бійси нич“... *)

Отже, так власне твориться ще й своєрідна сторінка української літератури, що безперечно матиме свою вартість. Значить, Лемківщина прокидається й прокидається не з добра, а з біди, як те прислів'я каже:

„Біда навчить калачи хопати“.. —

І справді таки вчить!

К. Лавринович.

*) „Весілає з мусу“, оповідання з лемківського життя.—„Господарський календар“ 1923 р., Львів. Стор. 19-та.

Григорій Гануляк, лемківський народний письменник.

Лемківський лірник.

Лемківські хлопці.

ФІЛОСОФ МАНДАРИВНИК

(Г. С. Сковорода)

„Думка моя вітає безмежно в височіні в глибочині, в ширину; не заваяла їй ні гори, ні моря, ні степи. То в грім вона загремить, то мов блискавка засяє словом несподіваним“ Г. Сковорода.

У селі Сковородинці відкрито пам'ятника українському народньому філософу Григорію Савичу Сковороді. Сьогодні буде сказати кілька слів про життя і творчість цієї видатної людини XVIII століття, що залишила по собі на Україні глибокий слід.

Народний український філософ XVIII століття Г. С. Сковорода народився в селі Чернухи на Полтавщині в 1722 році. Син простого козака, він з дитинства виявив надзвичайні здібності до науки. Невтомна жага знати все примусила його батька віддати хлопчика до київської академії. У Києві Сковорода зразу звернув на себе увагу і всі не могли нахвалитися ним.

Саме тоді з наказу цариці Єлизавети набирали півчих до царської капели, і Сковорода і повезли до Петербурга. Але жага до науки, жага до знань не залишила його, і коли царський подорож заїхав до Києва, Сковорода рішуче відмовився повернутися до Петербурга. Залишившись у київській академії, він цілком віддав вивченню схоластичних наук та філософських дослідів. Він дуже гарно вивчив латинської і грецької, — німецьку та інші мови.

Сковорода надзвичайно любив київські красоти. З цієї книги, книги природи, однак Сковорода черпав ту мудрість, що зробила його тоді єдиним, своєрідним вченим серед тодішніх вчених України. Сковорода вважав всі науки за літературу, однієї абетки, яка потрібна тільки для того, щоб вивчитися читати велику книгу природи. Величезне почуття природних красот України, любов до народу, та інші мови були такі настирливі, які можна виховати в собі лише з дитинства. Це знання вічно діяльного духу не змогла задовольнити київська академія.

Сковорода рветься в інший край, щоб побачити людей та більшого світу. Для допомогає йому й Сковороді вдається побувати в багатьох містах Європи: Німеччині, Угорщині та інших. Йому пропонували катедру в одному з чужоземних міст, але він зрікся й повернувся на Україну.

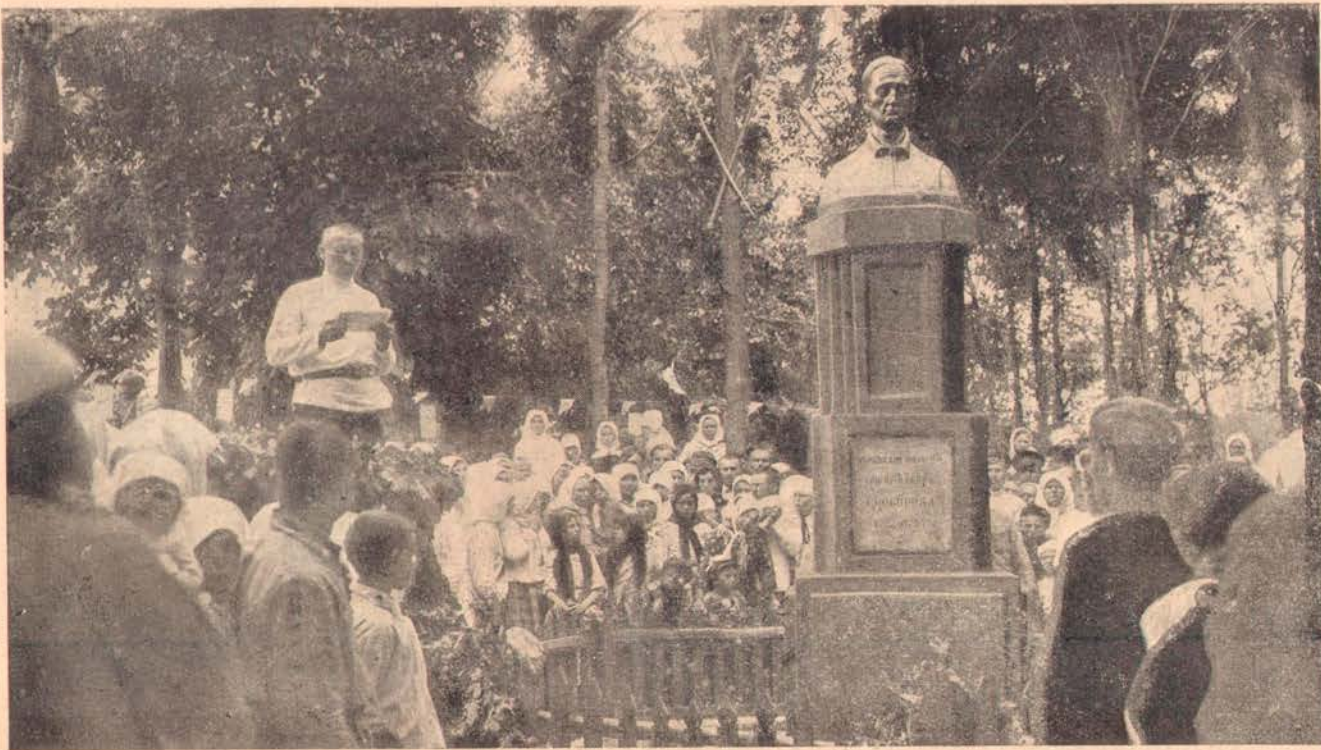
Через якийсь час він був на одній з кафедр московської академії, але там недовго. Його не задовольняла тісна аудиторія. Сковороді потрібно була величезна аудиторія, без стін, де було-б тільки небо й земля. Зрікшись професорства, Сковорода пішов мандрувати.

В 1759 році він став на посаду вчителя в харківському колегіумі. На цій посаді пробув недовго, його звільнили, бо твори його не задовольнили начальства.

Останні 20 років свого життя Сковорода мандрував по Україні, частіше всього буваючи у Харкові. В дорозі він зулянявся у селян, присвячуючи свій час навчання народу. Кінець свого життя він провів у селі Ужгороді.

Г. Сковорода. Оригінал зберігається в музеї Слободської України імені Г. Сковороди

Відкриття пам'ятника Г. Сковороді в с. Сковородинці (колиш. Паніванівці)

вивчання схоластичних наук та філософських дослідів. Він дуже гарно вчився латинської і грецької, — німецьку та інші мови.

Сковорода надзвичайно любив київські красоти. З цієї книги, книги приюнак Сковорода черпав ту мудрість, що зробила його тоді єдиним, своєрідним вченим серед тодішніх вчених України. Сковорода вважав всі науки за одну однієї абетки, яка потрібна тільки для того, щоб вивчитися читати велику книгу природи. Величезне почуття природних красот України, любов до народу, та мови були такі настирливі, які можна виховати в собі лише з дитинства. Знання вічно діяльного духу не змогла задовольнити київська академія.

Сковорода рветься в інший краї, щоб побачити людей та більшого світу. Допомагає йому й Сковороді вдається побувати в багатьох містах Європи: Німеччині, Угорщині та інших. Йому пропонували катедру в одному з чужоземних міст, але він зрікся й повернувся на Україну.

Через якийсь час він був на одній з кафедр московської академії, але про там недовго. Його не задовольняла тісна аудиторія. Сковороді потрібно була величезна аудиторія, без стін, де було-б тільки небо й земля. Зрікшись професорства Сковорода пішов мандрувати.

В 1759 році він став на посаду вчителя в харківському колегіумі. На цю посаду пробув недовго, його звільнили, бо твори його не задовольнили начальство.

Останні 20 років свого життя Сковорода мандрував по Україні, частині всього буваючи у Харкові. В дорозі він зупинявся у селян, присвячуючи їм свій час навчання народу. Кінець свого життя він подався до села Хотетова на Орла, але засумувавши за Україною, не зважаючи на те, що його друзі переконували нікуди не їхати, Сковорода таки повернувся на Україну і в селі Паніванівці на 73 році свого життя вмер.

Сковорода був бідняк, це треба пам'ятати перш за все. Він ніколи не мав певної пристановища, але завжди був бажаним гостем. Задовольнявся малим.

„Добра людина — він, — скрізь найде шматок хліба й людей; а воду дасть даремно земля“...

Це був вільний гість світового світу.

Він по своїй охоті аристократично кинув кінчити куре київської академії, бо не міг витримати гніту того осередку громадського, що оточував його. Обійшовши Європу він повертається на степи українські до своїх голодних обділених бідарів — землеробів. У простій світі з відлогим торбою за плечима, а за поясом, Сковорода скрізь навчав народ: на сходах, на майданах, коло муриків, на пасіках, — в свято, в літ, як він казав, „гарно п'яна воля“, та в будень, — „піт поливає землю“.

Він скрізь навчав — і в міських палацах, повних самої стелі неправдою, і в селянських хатах, і в мішицьких палацах, повних стокістю та насильством.

Спочатку Сковорода уперто вперто навчав, а потім кинув це і став мандрівником — проповідником філософських основ розумного та морального життя. Часи Сковороди це були темні часи, коли не знав ніяких громадських інтересів.

де цікавилися громадськими справами, а за науку і літературу мало в числі. І не дивно, що, коли Сковорода з'являвся у Харкові (головне в Слободецького намісництва), до нього прагнули всі живі серця й уми.

Про нього писали один одному листи, обговорювали його наші, де хто хвалив, де-хто гудив.

Важко, що така справа як відкриття харківського університету для Каравіну більш-менш легко тільки тому, що першу грошеву суму на будівлю університету дали майже виключно учні, друзі, приватники Сковороди.

Важко не вважаючи на свою славу Сковорода був людиною надзвичайно скромною. Він пишався тільки тим, що мав славу друга селян і з призириством ставився до всіх бабачок та осуду.

Свої філософські думки він дуже дотепно переказував народньою прокращуючи її приказками, байками та оповіданнями. І нарід йому в ширі прислухався до всього, що він казав, і неначе всмок- в себе все те, що здавалося, може йому полегчити долю підярем- раба. Тому Сковороду людиність так розуміла, тому він був так людяний. Сковорода не був якимсь-то аскетом, навпаки, він гово- рив жити—це бути „веселим та бадьорим“. Бо тільки веселе сер- це до „невловимої пташини—істини“.

Навчання і творчість Сковороди глибоко демократичні. Своє на- вчання він називав:

„Навчання млинцями, спеченими на чорній сковородці, тканкою се- репкою“.

Пригноблення народу, його муки насильства, що вчинялись над ним викликали гнівний протест і обурення, цього філософа-мандрівника.

В своєму поетичному натхненні він прозрів весь існуючий тоді світ змість якого був в боротьбі бідаря з багатим, обоздоленим поміщиком з поміщиками владарями.

Цю боротьбу так чудово, так яскраво висловив Сковорода в своїй казці, де справжня правда, де сама істота класової боротьби вказана такою замаскованою формою:

„Лев раздирав там вовка в куски,
Тут же вовк цапа скубе за виски,
Цап у городі капусту псує;
Всякий з другого бере за своє.
Всякий хто вище, то нижчого гне,
Дужий безсильного давить і жме.
Відний багатого—певний сауга,
Корчиться, гнеться пред ним як дуга“.

Ця найкраща характеристика тодішньої судової тяганини та корупційної сваволі:

„Всяк хто не маже, то дуже скрипить,
Хто не лукавить, то ззаду сидить.
Всякого рот дере ложка суха“...

Ця пісня, що цю пісню використував у Сковороди Котлярев- ський своєї „Наташки Полтавки“.

Вірний вчений Потебня пише, що сліпці та лірники на Україні 100 років співали її.

Вона жила й досі; вона надзвичайно яскрава й разом з тим вразливою народній. Вона жила...

Відкриття пам'ятника Г. С. Сковороді.

Цю боротьбу так чудово, так яскраво висловив Сковорода в своїй казці, де справжня правда, де сама істота класової боротьби вивчена такою замаскованою формою:

„Лев раздирає там вовка в куски,
Тут же вовк цапа скубе за виски,
Цап у городі капусту пеує;
Всякий з другого бере за своє.
Всякий хто вище, то нижчого гне,
Дужий безсильного давить і жме.
Бідний багатого—певний слуга,
Корчиться, гнеться пред ним як дуга“.

Ця найкраща характеристика тодішньої судової тяганини та інституційної сваволі:

„Всяк хто не маже, то дуже скрипить,
Хто не лукавить, то ззаду сидить.
Всякого рот дере ложка суха“...

Не всі знають, що цю пісню використував у Сковороди Котляревський для своєї „Наташки Полтавки“.

А відомий вчений Потєбня пише, що слінці та лірники на Україні 100 років співали її.

Пісня жива й досі; вона надзвичайно яскрава й разом з тим проста й зрозуміла народові. Вона найкраще характеризує особливості й світогляду Сковороди.

Уже половина 18 століття в Україні уявляє з себе епоху розквіту селянства.

Відомий до того нарід Катерина II вивільнила від ланцюгів рабства, в ланцюгів кріпацької залежності від поміщика.

Сковорода уявляє з себе живий голос проти наростаючого кріпацтва.

Він виставив проти назви селянського народу „подлым народом“ і одверто й сміливо сказав:

„Барекля умность, аки проклята земля, видится живая, как и умность тех, которые философов, что земля мертвая. Как мертвой матери живых детищ? И как из черной земли вылупились люди?“...

Виступаючи проти назви російського народу „подлым народом“.

Сковорода був справжній протестом проти назви російського народу „подлым народом“, проти ланцюгів рабства, принесених на Україну царями.

Він своє життя давав народу.

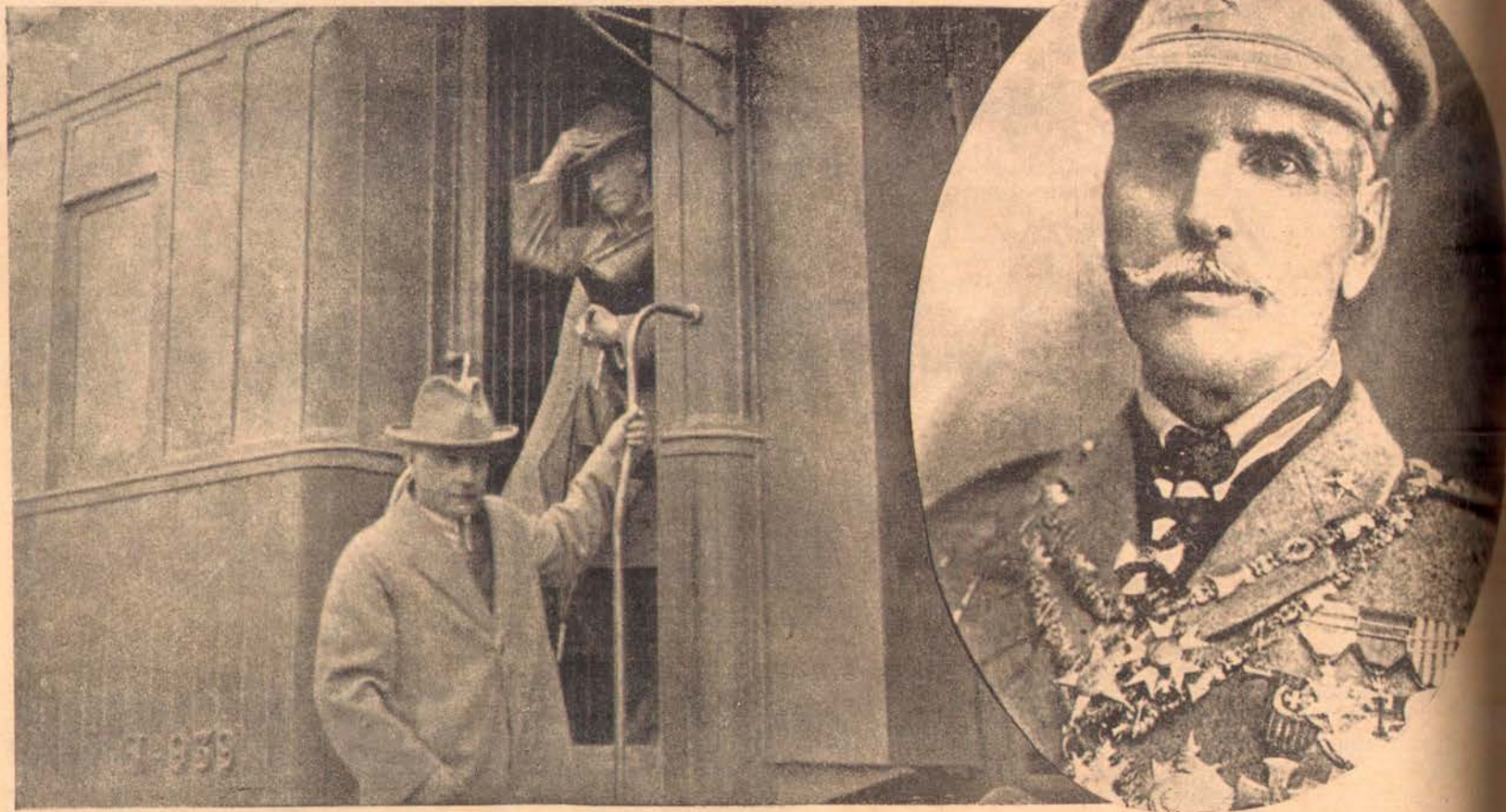
Він казав: „Спечені на чорній землі“...

Степан Бразуль.

Зверху—улюблений дуб Г. Сковороди. Нижче—могила Г. Сковороди, на якій споруджено йому пам'ятника,

ВСЕСВІТНЯ ІЛЮСТРАЦІЯ

Міністер народньої освіти Турції—Нафі-Атуф-Бей і генеральний інструктор Комісаріату народньої освіти—Ридван-Нафі-Бей (на площадці), що прибули до Москви.

Диктатор Португалії
генерал де-Коста.

Міністер народньої освіти Турції—Нафі-Атуф-Бей і генеральний інструктор Комісаріату народньої освіти—Ридван-Нафі-Бей (на площадці), що прибули до Москви.

Диктатор Португалії генерал де-Коста.

Новий шведський міністер закордонних справ Левфрен.

Грецький посол гр. Пакурена, що прибув до Москви. Комендант Кремля тов. Петерсон зустрічає його.

Іван Ходжес—генер. секретар Інтернаціоналу вуглекопів.

Президент Польщі Мосціцький в супроводі Пілсудського та Бартеля приймає парад війська.

Внизу, ліворуч—на вулицях Парижу. Інваліди імперіялістичної війни працюють над різними кустарними виробами.

Велосипедисти-артисти. Група сміливих, вдалих велосипедистів показує своє мистецтво у Берліні на високих одноколесних велосипедах.

Президент Польщі Мосціцький в супроводі Пілсудського та Бартеля приймає парад війська.

Внизу, ліворуч—на вулицях Парижу. Інваліди імперіалістичної війни працюють над різними кустарними виробами.

Велосипедисти-артисти. Трупа сміливих, вдалих велосипедистів показує своє мистецтво у Берліні на високих одноколесних велосипедах.

Людський світ сучасний і минулих часів. На фотографії: поряд тепершній танк останньої конструкції і середньовічний лицар. Яким мізерним здається цей лицар, коли порівняти з сучасними знаряддями, вбивства, що їх все вдосконалює, буржуазія.

Соціалний музей ім. т. Артема.

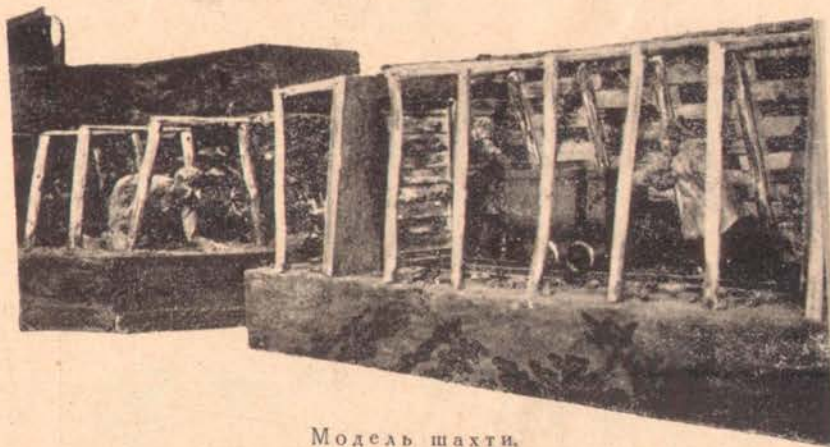
...БАРВИСТИМ пензлем художника й художнім почуттям натураліста вільний степ України перенесено до Харкова, під склепіння Покровського монастиря. Під муром, де так недавно, яких 6-7 літ тому, молитовний шепіт богомільної бабусі і громовий бас протодіякона зливалися з пахощами кадила й світлом воскових свічок, тепер чути цілком інше:

— Ач, мишеня проковтнути збирається...

— Яке там мишеня? — здорову мишу... Вона, десь, і за життя таким звіром ласувала... Чи правда, товаришу керовнику?..

— Так, каня мала дійсно очоче живиться шкідливими гризунами... Вона знищує теж плазунів і ріжних комах... Канию малу треба вважати за дуже корисного птаха...

Поряд з цим майстерньо напханим птахом вистроїлися перед глядачем десятки інших пернатих і безперних жителів степу. Тут і журавель степовий, і куріпка, і сокіл-лунь... Тут же—маленьке звіря—зінське щеня, що вилазить з нори; далі—земляний заяць, ховрашок рябий, тхір і ще якісь ссавці. Трохи вище—засклений ящик—вітринка: сарана, яра совка, гесенська муха, кузька й інші шкідники, по одному, на шпильках ентомологічної колекції. Навколо цих представників фауни—степова флора. Вона подана і на полотні маляра, і на ватмані—художника-графіка, і (засушена) на чорному папері ботаніка-гербариста.

Модель шахти.

помешканні „Основи життя” серйозно цікавиться біологією, випустить нагоди уважно подивитися прекрасні таблиці „до вивчення нирки, її вигляду й життя”. Це лекція, що склав д-р Шмельгер, честю могла б займати місце, якому завгодно природознавчий музей Заходу.

В одній з кімнат природних умов життя міститься акварійний рарій. Там ви побачите живих рясів, тритонів, мідяницю, черепах.

Відділ охорони здоров'я в цьому відділі ще не впоряджений; на шостий експонатів нема пояснюючих написів, а коли на деяких виставлених річчч і збереглися етикетки, то користь з їх дуже незначительна. Правда, тільки деякі різнорічних здобутків новітньої медицини, як от, приміром, встановлення зв'язку між конструкцією людини й нахилом її до певних хвороб, не показані зовсім. Проте, подивитися тут є на що. Перш за все—на форми соціальних хвороб.

Майстерньо зроблені муляжі, плакати й фотографії дають тут наглядне поняття про профілактику й лічення сифілісу, туберкульозу, алкоголізму.

Спинаючись на сходах і на площадці, де виставлені мусяжкові муляжі

6-7 літ тому, шепіт богомільної бабусі і громовий бас протодіякона зливалися з пахощами кадила й світлом воскових свічок, тепер чути цілком інше:

— Ач, мишеня проковтнути збирається...

— Яке там мишеня?—здорову мишу... Вона, десь, і за життя таким звіром ласувала... Чи правда, товаришу керовнику?..

— Так, каня мала дійсно охоче живиться шкідливими гризунами... Вона знищує теж плазунів і різних комах... Кано малу треба вважати за дуже корисного птаха...

Поряд з цим майстерньо напханим птахом вистроїлися перед глядачем десятки інших пернатих і безперних жителів степу. Тут і журавель степовий, і куріпка, і сокіл-лунь... Тут же—маленьке звіря—зіньське щеня, що вилазить з нори; далі—земляний зайць, ховрашок рибий, тхір і ще якісь ссавці. Трохи вище—засклений ящик—вітринка: сарана, яра совка, гесенська муха, кузька й інші шкідники, по одному, на шпильках ентомологічної колекції. Навколо цих представників фауни—степова флора. Вона подана і на полотні маляра, і на ватмані—художника-графіка, і (засушена) на чорному папері ботаника-гербариста.

Другий мур—„Ліс“. Ця група теж складається з напханих птахів і звірів, гербаріях, малюнків, кольорових таблиць.

Поряд із лісом—куточок вимерлих і тих, що вмирають, тварин і рослин України.

У колишній церкві демонструється „Основи життя“. Тут ви можете ознайомитися з усіма стадіями ембріонального стану й життя різних організмів. Тут і недоношений плід, що зберігається в посудині з формаліном; і давно вмерлий дід, від якого zostався самий кістяк; і характерні моменти фізіологічних процесів в тваринному й рослинному царстві; препарати з анатомії безхребтових, і ще чимало цікавого й навчаючого побачить глядач у

Модель шахти.

бо чорнило на етикетках вицвіло від часу майже зовсім. Правда, такий різний здобуток новітньої медицини, як от, приміром, встановлення зв'язку між конструкцією людини й нахилом її до певних хвороб, не показаний зовсім. Проте, подивитися тут є на що. Перш за все—на форми соціальних хвороб.

Майстерньо зроблені муляжі, плакати й фотографії дають тут наглядне поняття про профілактику й лічення сифілісу, туберкульозу, алкоголізму.

Спиняючись на сходах і на площадці, де виставлені мусянжові шаблі й менти, колекція старовинної зброї, художньо розмальовані грамоти від Петра I до Олександра I, лубки й гравюри історичного характеру, ви потім переступаєте поріг „Дворянської зали“.

— Сміливіш, сміливіш заходьте! Іх сіятельства нічого не матимуть проти...—ласкаво закликає вас, посміхаючись, дідусь—служник музею.

Ви дивуетесь, про які „сіятельства“ жартує служник. Але перш, ніж ви почуєте які небудь офіційні пояснення про експонати „Дворянської зали“ дідусь люб'язно каже:

— Килим й крісла ці, картини, кришталевий посуд, вази і все інше, словом, усі ці роскоші, були колись у маєткові графів Строганових у Сумському повіті...

Через хвилину ви довідуєтесь

часто мога о знайти в якому завгодно природознавчому музеї Заходу.

В одній з кімнат природознавчого музею ви побачите акварії рарій. Там ви побачите живих рясів, тритонів, мідяницю, черепах.

Відділ охорони здоров'я ще не впоряджений; на стінах експонатів нема пояснюючих написів, а коли на деяких виставлених річах і збереглися етикетки, то користь з їх дуже невелика.

Зала часів Олександра I-го.

Астрономічний гурток.

робітника музею, що комфортабельна обстановка цієї зали, серед яких знаються у віці величезний портрет Олександра І—пензлю Щукина, велика статуя Венери Медицейської й порцелянові вази—це роскші XVIII віку...

Алеша зала—перша половина XIX століття. Панські розкоші. Багато Клавесини. На стінах—кольорові гравюри Петерсена „Старий мур“ і серед творів малярства—оригінал відомої картини Ге—Пушин у Пушкіна“.

Що 6-7 кімнат художнього відділу. В них більш-менш вдало показано—формування станкового й прикладного образотворчого мистецтва під впливом однієї з чинників суспільного розвитку. В творах малярів і скульпторів, у ювелірних виробках або в меблях кожної епохи глядач може помітити єдності, яким завжди пройняте буття пануючої класи—буття, що виражене в убраннях і зачісках, в архітектурі й поезії, у філософії й моралі верування державою.

В залі, де показано епоху російського феодалізму, ми бачимо на порцелянові й деревні сценки з поміщицького побуту. В кімнаті, де подано зразки досягнення художнього будівництва при радянській владі, на фабриці Ленінградського порцелянового заводу, на моделях і проектах теперішнього будівництва, у творах робітників палітри відбився новий побут, новий світовий.

Ось приміром, куточок колись популярного об'єднання художників „Мистецтва“. Тут і феодальна пишність минулих століть, яку відтворив майстер „петербурзького стилю“ Олександр Бенуа, і півсонна мотузка зачарованого голландськими туманами Добужинського, і закоханість російського модернізму Білібіна... Рядом—полотно „Союзу руських художників“ Кізьма ступнів далі—лубочний нео-натуралізм групи „Бубновий“.

В музеї й зразки робіт академіків—„передвижників“ з Рєпіним в їхньому „такім збиточних“, „безпредметників“, на адресу яких так часто чути компліменти учасників робітничих екскурсій...

А звідки—європейське мистецтво?—Його теж є не одна тисяча зразків ці тисячі поки що неприступні для огляду. При крайній нестачі місця, при браку вітрин і спеціальних підставок було б цілком правильно відкрити доступ до таких, приміром, цінностей, як офорти Рембрандта і багато інших майстрів—Дюрер, Делакруа й багато ще чекають музейних вітрин.

Чи в кращому стані й ті з наших земляків, про імена та особистості яких історія не знає, чи й ті, які залишили нам тільки української народної творчості у декоративному мистецтві. Скільки художніх творів виробів невідомих майстрів, обдарованих стилем, які не діждуться належного обслідування, які й досі лежать із сховища.

моментами процесу роботи гірників: перед вашими очима—чудові моделі. Коли хочете мати поняття про небезпеки та шкідливість роботи вуглекопа, можете задовольнити свою цікавість величезним (від підлоги до стелі) макетом—різнобарвною схемою небезпек і шкоди.

В цій самій кімнаті увагу глядача притягають матеріали до питання „що дає нам кам'яне вугілля“.

Одно з помешканнів відділу продукції одведено кераміці. Там, як на долоні, виробниче життя фаянсового заводу „Серп та Молот“ при станції Будах.

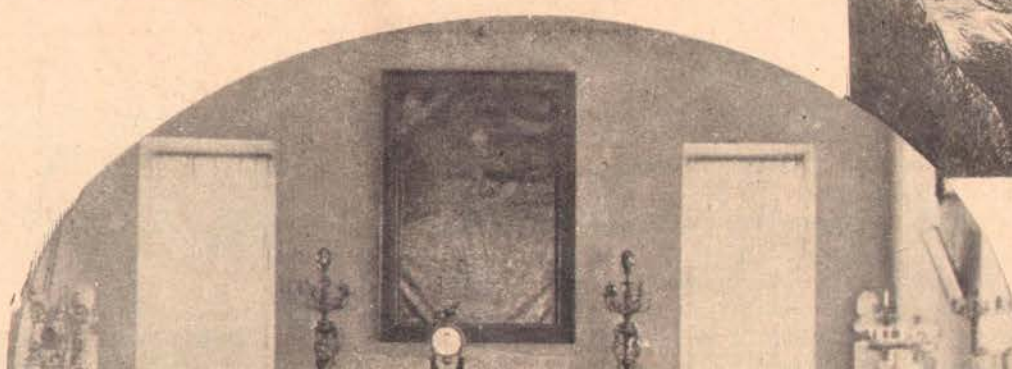
Хто схотів би дізнатись тайни продукції й інших галузей народного господарства, мусить подивитися продукцію Мереханської гуті.

Музей не тільки популяризує досягнення різних галузей культури. В наукових комісіях його, в астрономічному гурткові при музеї згуртувалися видатні дослідники, що приготували до друку чимало великих праць по біології й світознавству. Можна сподіватися, що найближчих місяців на книжному ринкові з'являться плоди науково-дослідницької роботи професорів Тарніні, Маркова й Покровського, ботаників—Стаховського й Прянішнікова, ситомолога Каховського, астронома Каргера й інших робітників науки, що близько стоять до корисної діяльності Всеукраїнського музею.

Г. Шпігерс.

Офорт Рембрандта. Портрет матері художника. В овалі—меблі кінця XVIII століття з

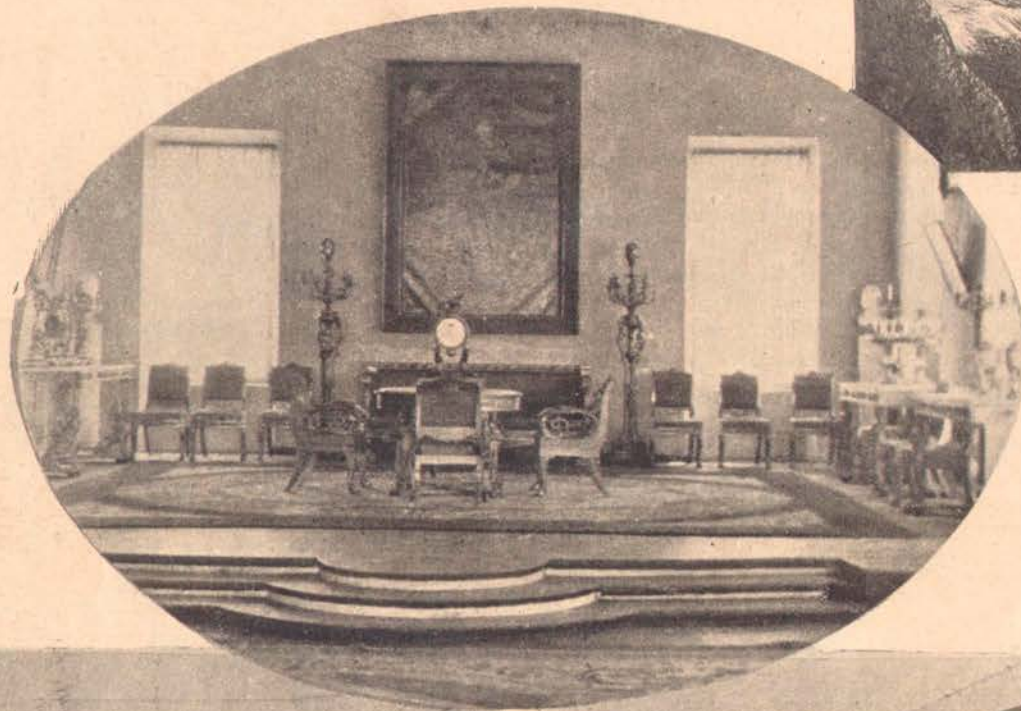
...компліменти учасників робітничих екскурсій...
 А якісно—європейське мистецтво?—Його теж є не одна тисяча зраз-
 ків. Але ці тисячі поки що неприступні для огляду. При крайній недостаті
 приміщення, при браку вітрин і спеціальних підставок було б цілком
 несприятливо відкрити доступ до таких, приміром, цінностей, як офорти Рем-
 бранта і Ренбрандт і багато інших майстрів—Дюрер, Делакруа й
 інші, які ще чекають музейних вітрин.

Не в кращому стані й ті з наших земляків, про імена та особисте
 життя яких історія не знає
 чи як залишили нам
 пам'ятки української народної
 мистецтва у декоративному
 мистецтві. Скільки художніх
 виробів невідомих
 майстрів, обдарованих стили-
 змацями—не діждуться
 належного обслідування,
 бо вони із сховиська.

...продукції. В темно-
 му шахті скудився, ско-
 вався чоловік. Це—зайщик
 шахтного штрекові. При-
 чому вистав його з піднятим
 вантажем у найтруднішу хви-
 лину—випускання чорного зо-
 лота наверх землі. Через
 деякий час відсідь—момент
 виходу вагонеток чорною
 шахтою. Трохи далі—коно-
 вальники, ствольні
 машини і всі за роботою.
 Після декількох хвилин до-
 вгоди наглядно ознайо-
 мився з найхарактернішими

...шкова, ситомолога Кухов-
 ського, астронома Каргера
 й інших робітників науки,
 що близько стоять до ко-
 рисної діяльності Всеук-
 раїнського музею.

Г. Шнігерс.

Офорт Рембрандта. Портрет
 матері художника. В овалі—
 меблі кінця XVIII століття з
 майстку „Хотень“ графів Стро-
 ганових, кол. Сумського повіту,
 на Харківщині. Внизу—куток
 природничого відділу та кімната
 художників „Мир искусства“.

Фотограф
М. Зіньков

Нарис К. Гордієнка

З усіх кутків землі радиської з'їдався люд бородатий, втомленим запалим поглядом приголомшено навкруги оглядався...

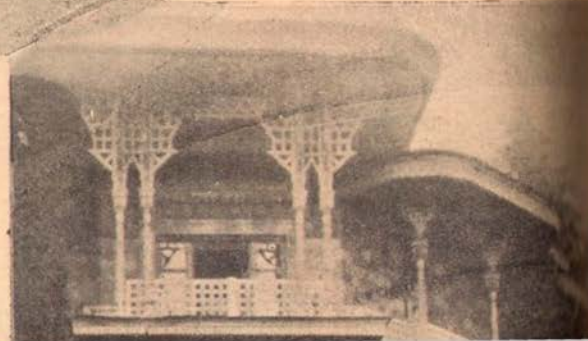
Дивовижні рослини, клумби, дерева, мармурові басейни, тавмничо-роскішні вази, німфи, колони, орнамент—око приковували...

Несміливо бродили по рівних доріжках, до шорхіту камінчиків дрібненьких прислухались...

Гори, море мінилися різнокольоровими барвами і в затуманеній далені зникали, око тануло в безмежних синіх переливах...

Прозоре, напоєне запашним злословним полком

повзали хмари, чиплялися за хребти гострі, в прозорій тиші, здавалось чути було як роздирались хмари, звисали клаптями...

З усіх кутків землі радянської з'їздився люд бородатий, втомленим запалим поглядом приголомшено навкруги оглядався...

Дивовижні рослини, клумби, дерева, мармурові басейни, таємничо-рокішні вази, німфи, колони, орнамент—око приковували...

Несміливо бродили по рівних доріжках, до шорхіту камінчиків дрібненьких прислухались...

Гори, море мінилися різнокольоровими барвами і в затуманеній далені зникали, око тануло в безмежних синіх переливах...

Прозоре, наповне запашним, здоровим подихом гірським, повітря стрімко в запалі груди вривалося, хворі легені швидко, мов клапани, запрацювали...

Легко, глибоко дихали груди, під квітчастими хусточками ситцевими, розгорілися вицвілі очі, червоними плямами заграли бліді лиця...

Прислухались до шуму хвиль...

Порозстеляли хустки на березі, одяг, захоплено, широко розпластували кістяве, жовте тіло...

Сонце пронизувало тіла гарячими голками...

* * *

Насторожено ступали по скляному паркеті, м'яких доріжках килимових, розглядали високі, блиску одполірованої кістки слонової, стіни...

Обережно хлопались в умивальниках з рожевого мармуру.

...А там ген, доки око гляне зеленіли гори, мов попілом присипані, лівиво

повзли хмари, чиплялися за хребти гострі, в прозорій тиші, здавалось чути було як роздирались хмари, звисали клаптями на герхів'ях.

Синім стеклярусом грало море, хлопалося білопінняве об камінні береги...

Море і гори в затуманеній далені танули...

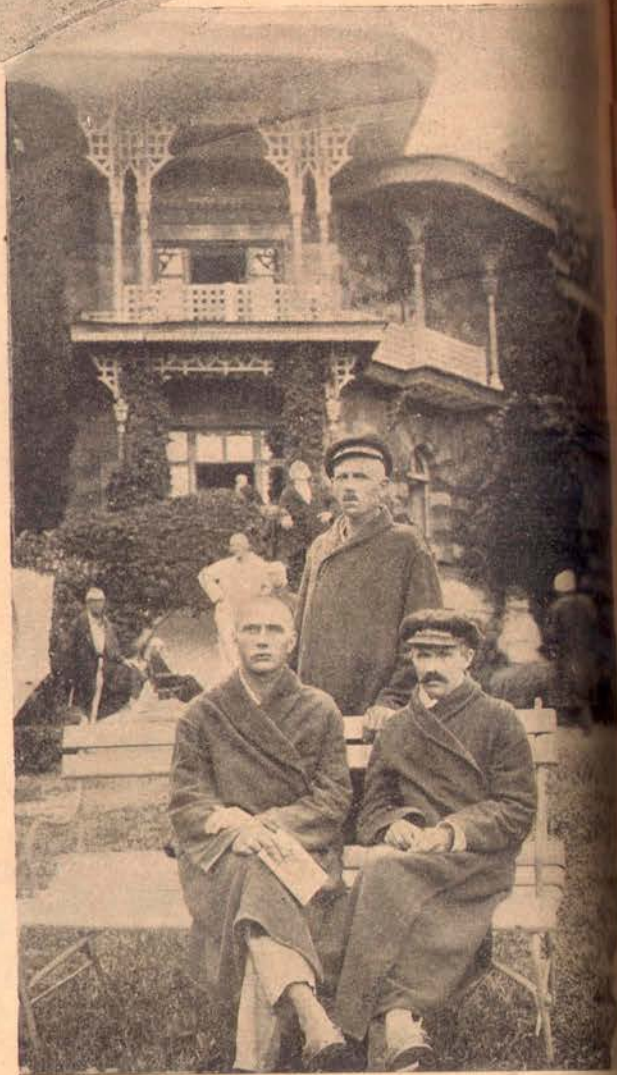
Довго стояли перед великими вікнами, задумно поринали в простори...

— І скільки б таке скло коштувало? — звертався костромський бородач до тультського білобригого...

— А хто його знає, — мовчки маракував той, — мабуть з тисячу...

— Тисячу?! Ого...

— Увесь палац сім мільонів золотом, до війни, коштував... Грошики... Борода хитнула головою; зосереджено оглянула палац: — Да, це мабуть великі гроші... Вміди царі шикувати...

В колиш. палаці Олександра III нервово хворі селяне лікуються...

Виграють рельєфами пружні м'язи...

* * *

Коднан з кутка в куток, до всього приглядались, проводили пальцями пошлірованій меблі, милувались ніжними каштановими, білими кольорами.

Довго стояли перед французькими гравюрами в кімнаті князівень. Розглядали уважно...

Хороші рамки,—цокали нігтями...

Згоріха мабуть...

Війшли в гості до жіночої палати.

Чи не пора вже від дзеркала одлипнути?—кидали з порога.

Та то царське дзеркало, чим довше дивишся то красивішою робишся і ріднішувала борода, кирпатим сміхом морщився ніс...

Видко зразу, що в царському вмивальнику вмивався,—верескливим глосом залялялась палата.

Давонили на обід.

В царській їдальні садовились за довжелезним столом білою скатертиною оздобленим.

Як думаеш, яку заморську страву нам подадуть?—питала борода в слугу.

Служники в мисках розносили борщ.

Слухай, Митре, не сьорбай так, це ж не по енеральському,—невгадала борода.

Краще заморської,—не одривалося від миски розпарене обличчя...

Після кави—„мертва година“,—ніхто ні гу-гу-гу...

* * *

Великий палац-санаторій для сухотників—400 селян, селянок лікується в малому палаці—нервово хворі...

Чисте повітря, добра їжа, лікарський догляд вбивають сухоти...

Душ Шарко пружкими водяними струмками стьобав по тілах млявих, вмивав жовту кводість...

Здрігаються плечі, задихаються груди, сміються очі, спина вигинається..

Ванна грає кров...

Ванні, масажі, море...

Уранці, коли так свіжо в'є з гір, а сонце лише вилазе з моря, на майбутнє перед палацом, гурт фізкультурників-селян сухотні тіла муштрує...

Потрохи вирівнюються запалі груди, виграють рельєфами пружні плечі. Сонце смаглявий колір наводить... Виснажені, кводі тіла здоров'ям відновлюються...

* * *

Коли ж настає вечір, тоді перед великим палацом в стилі італійського ренесансу, радісно гармошка рипав...

Перед дверима церкви в візантійському стилі захлинається балалайка..

Балалавчик хвацьки ростопирченими пальцями б'є в струни, вертить баньками, молодецьки виспівує..

Здрігаються плечі, підтоптують ноги...

З диким вереском зриваються з місця, руки в боки, один перед одним вигинаються, молодечеством нахваляються, кружлять віхорем в танку, закаблуком вистукують, приспівують...

Біля східного палацу гурт хворих стоїть, заворожено вглядається в синє небо.

В місячному просторі розливається журна пісня:

„Рече та стогне Дніпр широкий“.

* * *

Згодом культкомісія почала концертівлаштувати, вистави, запрошувала акторів з міста. Серію лекцій прослухали хворі—про гігієну, тубер-

Після кави—„мертва година“,—ніхто ні гу-гу-гу...

* * *

Великий палац-санаторій для сухотників—400 селян, селянок лікується в малому палаці—нервово хворі...

Здорове повітря, добра їжа, лікарський догляд вбивають сухоти...

Душ Шарко пружкими водяними струмками стьобав по тілах млявих, зминяє жовту кводість...

Зарігаються плечі, задихаються груди, сміються очі, спина вигинається... Червона грає кров...

Ванни, масажі, море...

Уранці, коли так свіжо в'є з гір, а сонце лише вилазе з моря, на майшні, перед палацом, гурт фізкультурників-селян сухотні тіла муштрує...

Потрохи вирівнюються запалі груди, виграють рельєфами пружні м'язи... Сонце смаглявий колір наводить... Виснажені, кволі тіла здоров'ям розвиваються...

* * *
Згодом культкомісія почала концертівлаштувати, вистави, запрошувала акторів з міста. Серю лекцій прослухали хворі—про гігієну, туберкульоз, са-

В час відпочинку.

н'гар'ю. На книжки, газети накинулись. Сількорівський гурток зорганізувався.

Почали видавати стінгазету. В розумній розвазі використовували вільну годину.

* * *

Місяць минав... Зміцніли м'язи, очі блищать свіжим блиском... Вирівнялись впалі щоки, смаглявою усмішкою вдоволено вилискували, груди не кахикали немічно, не хропли продертими міхами...

Після „мертвої години“ спочивали в кімнаті князівень, розмовляли...

— Ось приїду до дому—не пізнає жінка, їй-бо не пізнає! 30 фунтів нагнав.

— А я 20... Я 15—Тільки й чує було.

Загарцює тепер плуг в руках, підстрибне господарство!

Де жили раніш царі—тепер фабрика здоров'я лікує люд селянський тру-дящий...

Хворі селяне Лівадійського палацу разом з чехо-словацькою робітничою делегацією.

Ол. Громів.

„ЛІРИКА“ БУДНІВ.

Розділ перший.

(Уривок з оповідання)

Клавдія Петровна була дочкою купця другої гільдії—Пінхуса Мендель-Ісосхоровича Розенбейма.

Петровною вона стала тоді, коли її матері обридло мужа свого кликати Піньюю, бо на людях здавалося їй це не ввічливим, а „Пінхус“—звучало якось не музично, і закінчення „хус“ різало своїм свистом надто вже великі музичні здібности великосвітської купчихи.

Пінхусу Мендель-Ісосхоровичу, людині високих комерційних зльотів, власно не було ніякого діла до свого ім'я, але інколи й він навіть дивувався винаходам своєї дружини.

Коли та знайомила його з головою губерніяльного земства, Пінхус Мендель-Ісосхорович відчув, як з усіх пор його купцевого тіла виступили крапинки поту і тьохнуло серце...

— Це мій муж—Петро Сидорович...

— Дуже приємно, дуже приємно—промовив голова губерніяльного земства.

ТУРИСТИ в АЛЬПАХ.

Його трішки затошнило, коли він торкнувся спітнілої, рихлої руки Пінхуса... пробачте,—Петра Сидоровича.

Таким чином Розенбейм подвоївся:—на зборах благочестивих євреїв маленького губерніяльного міста він був Пінхусом, а на раутах у голови губерніяльного земства—Петром Сидоровичом.

От ніхто, правда, не знає, і не говорив, як кликала купчиха Розенбейм голову губерніяльного земства, коли доля заносила її на двохспальне ліжко до нього, але... коли в щасливих Розенбеймів народилася донька Клава, дружина присяжного повіреного іронично шепотіла на вухо сусідці.

— Ну чисто тобі голова

мамаші будь що будь, зробити мужа свого, великого комерсанта, обов'язково поетом або музикою.

Клава, звичайно, дала обіцянку своїй мамаші, зробити все для того, щоб прославити, і до того славний, рід Розенбеймів і вписати його золотими літерами в історію розвитку людства.

На протязі 6-ти років свого заміжнього життя, вона придбала красивого, з тупим плескуватим лобиком, сина Арнольда, якому завивала біляві локони і пудрила.

Разом з цим закохалася вона у біленького пушистого шпіца Арго з рожевою стрічечкою, замість ремінного нашійника, і напарфумованою ворсою.

Щоранку виходила вона на прогульку, вела в одній руці розцяцькованого Арнольда, а в другій, на срібному ланцюжкові шпіца Арго.

Вона не йшла, а пливла і радіусом на 10 метрів збивали з ніг, ловившого гав, пішохода пахощі в'ялої конвалії і, кожного ранку, їй наздогін з уст двох молочниць неслося стереотипне— „ну й навоняла сволоч!“.

Але, за щастям завжди приходить нещастя і муж її став банкрутом. Половина шовкових ганчірок, частина брильянтів і на три чверті меблів йде „з молотка“ і, через якийсь там час мі-

Туристи, підіймаючись на верхівлю гори, прив'язують себе вервочкою одні до одного.

Небезпечний спуск по верховці.

Та мало чого злі язики не наплешуть, заздрісно мабуть їм, що Розенбейма приймають за свою людину в члена „Союзу Руського Народу“ голови земської управи.

Чудовий краєвид відкривається з верхівлі гори Штафельберг.

Таким чином Розенбейм подвоївся:—на зборах благочестивих євреїв маленького губерніяльного міста він був Пінхусом, а на ратах у голови губерніяльного земства—Петром Сидоровичом.

От ніхто, правда, не знає, і не говорив, як кликала купчиха Розенбейм голову губерніяльного земства, коли доля заносила її на двохспальне ліжко до нього, але... коли в щасливих Розенбеймів народилася донька Клава, дружина присяжного повіреного іронічно шепотіла на вухо сусідці.

— Ну чисто тобі голова нашого земства, як дві краплини води...

наплешуть, заздрісно мабуть за свою людину в члена „Союзу Руського Народу“ голови земської управи.

(Запевняю вас, любий друже, що коли-б ви з'їхали з глузду і офірували на витрати земського союзу 10.000 карбованців чистога ном, то й вас прийняли-б у таку високоповажну кумпанію).

Але так, або інакше, Клава росла, переросла падіння і новий під'їом свого „папочки“ і дожила до наших днів, розквітшим бутонном, пахучим, як в'яла конвалія (одеколон), з кармінними губами (помада) і глибокими, наче з безодень горівшими, карими очима (пробка).

Виросла вона нарешті у Клавдію Петровну—дружину великого комерсанта.

Коли Клавдія Петровна, мала одружитися то одержала наказа від своєї любобі

чечкою, замість ремінного нашійника, і лапарфумованою ворсою.

Щоранку виходила вона на прогульку, вела в одній руці розцяцькованого Арнольда, а в другій, на срібному ланцюжковій шпіца Арго.

Вона не йшла, а пливла і радіусом на 10 метрів збивали з ніг, ловившого гав, пішохода пахощі в'ялої конвалії і, кожного ранку, їй наздогін з уст двох молочниць неслося стереотипне— „ну й навоняла сволоч!“.

Але, за щастям завжди приходить нещастя і муж її став банкрутом. Половина шовкових ганчірок, частина брильянтів і на три чверті меблів йде „з молотка“ і, через якихось там пару місяців великий комерсант стає керуючим справами однієї вельмишановної радянської установи, одержує регулярно 15-й розряд і 50% нагрузки і аванси...

Розділ другий.

З Клавдією Петровною довелося мені познайомитися на 3-й день, після того, як я зайняв по ордеру Комунгосп житлоплощу на 3 кв. сажні і розташувався на ній так, наче тут народився і виріс.

Обслідувавши всі надбудови до моєї житлоплощової бази довідавшись від повногрудої покоївки, що моя сусіда „знаменита бариня“, я на дибках доліз до своєї кімнати, замкнувши на ключ, ліг на ліжко і почав читати, недочитану вчора браком житлоплощі, газету.

В коридорі було тихо, на кухні шумів примус і цоккало срібними ложками повногруда покоївка.

Раптом хлопнули двері, почувся дитячий плач і розгніваний голос.

— Ах ти халепа, папа писав, писав, а ти залив атраментом як тобі не соромно?!

Дитина заревла голосніш, до неї приєдналося собаче гавкання і я, загубивши будь-яку надію прочитати газету, став прислухатися до того, що коїлося за дверима.

— Не можна чіпати того, що писав папа—продовжуй свою мораль жіночий голос,—бо він тобі сьогодні візьме і купить шоколаду...

Підіймаються на верхівлю гори „Мазанна Карзенен“.

— Хочу шоколаду!—заорав на все помешкання дитячий
 плач.
 — Гав-гав-гав—залилася собака...
 — Перестань плакати!—кричала жінка...
 — Бариня, какао поспіло!—гукала з кухні покоївка.
 Я глянув на Комунгоспівський ордер, який давав мені
 право жити на трьохквдратовій житлоплощі, але про права
 втихомирення сусідів, щоб мати можливість працювати при
 абсолютній тиші,—там нічого не було сказано.
 — Замовч мені,—кричав жіночий голос.—Шоколаду все
 тобі папа не купить, а прийде і примусить написати те,

що позаливав атраментом...

— Я не вмію писати!—захльобувалася від плачу дитина.

— А шоколад ти вмієш їсти?...

— Хочу шоколаду, хочу, хочу, хочу...

Здається, дитина впала на долівку і почала підкидати
 ніжками...

— Встань мені зразу, не валяйся, он дивись з тебе Арго
 сміється!...

В коридорі щось стукнуло, жінка перелякано скрикнула
 і через кілька секунд почув я, як вона почала шльопати
 дитину.

— Що ти наробив, га? Ти бачиш, бачиш, залив мамі
 капота атраментом. Вилив усе, а тепер пані писати нічим буде..
 На тобі, на!...

Шльоп, шльоп, шльоп—билосся в двері моєї кімнати...

— Невже тут—думав я—крім „знаменитої барині“ живе ще
 й робкор?

Хотілося вийти за двері і глянути, що там коїться.

Я рішуче встав з ліжка, одломив кусок шоколаду, повернув
 ключ і вийшов у коридор з наміром офірувати його несвідомому
 громадянинуві, або вірніше, дати йому за мовчанку хабаря.

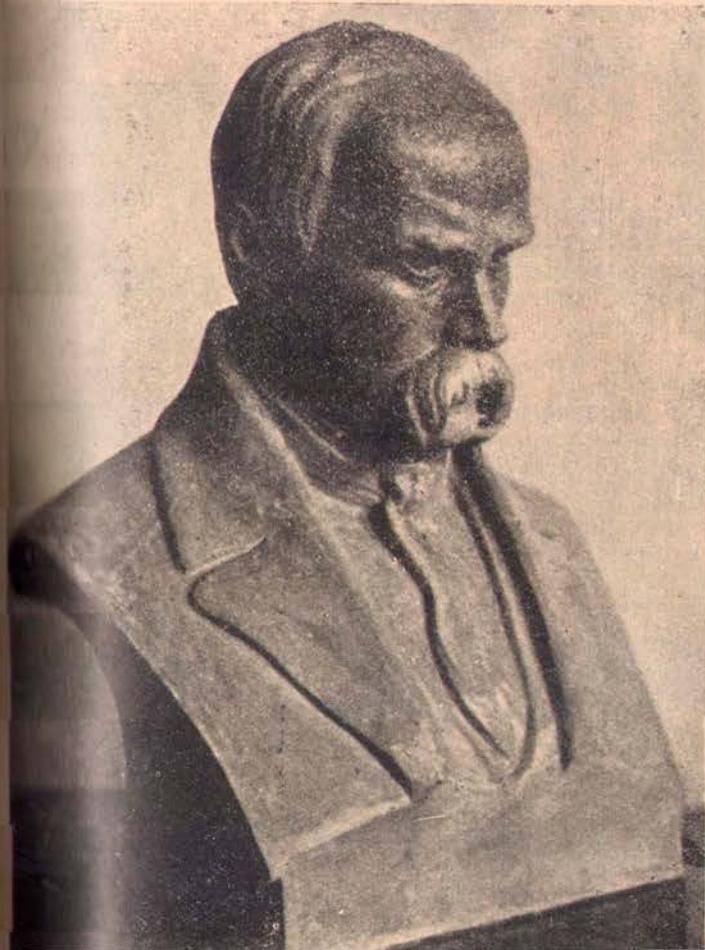
Пам'ятники Т. Г. Шевченкові на цукроварнях України

Зараз, як ніколи, будується дуже багато скрізь по селах та містах ріжних
 пам'ятників. На жаль, більшість цих пам'ятників з художнього боку невисокої вар-
 тості (досить пригадати хоч би пам'ятника, що зараз стоїть на могилі Шевченка).
 Причини тому головним чином в тім, що до справи будування цих пам'ятників не
 було притягнуто добре кваліфікованих художників. Останніми часами помітно оздо-
 ровлення цієї справи. Зараз уже можна назвати цілу низку нових монументів, що
 відповідають усім вимогам мистецтва. Цієї весни Укрцукр (Київ) узяв на себе
 ініціативу побудувати біля своїх цукроварень пам'ятники Т. Шевченкові на гроші,
 зібрані серед селян та робітників. Погруддя пам'ятників було замовлено київському
 українському скульпторові Сергію Жуку.

Самі пам'ятники ставитися за селом на полі, при чім відразу навколо пам'ят-
 ника починають насаджувати парк. Поки що такі пам'ятники Шевченкові одкрито
 на трьох цукроварнях.

Вітаючи ініціативу Укрцукру, будемо сподіватися, що ці заходи на Україні не
 будуть випадкові.

М. Павленко.

пам'ятників. Га жаль, більшість цих пам'ятників з художнього боку не мають цінності (досить пригадати хоч би пам'ятника, що зараз стоїть на могилі Шевченка). Причини тому головним чином в тім, що до справи будування цих пам'ятників не було притягнуто добре кваліфікованих художників. Останніми часами помітно оздоровлення цієї справи. Зараз уже можна назвати цілу низку нових монументів, що відповідають усім вимогам мистецтва. Цієї весни Укрцукр (Київ) узяв на себе ініціативу побудувати біля своїх цукроварень пам'ятники Т. Шевченкові на гроші, зібрані серед селян та робітників. Погруддя пам'ятників було замовлено київському українському скульпторові Сергію Жуку.

Самі пам'ятники ставиться за селом на полі, при чім відразу навколо пам'ятника починають насаджувати парк. Поки що такі пам'ятники Шевченкові одкрито на трьох цукроварнях.

Вітаючи ініціативу Укрцукру, будемо сподіватися, що ці заходи на Україні не будуть випадкові.

М. Павленко.

Відкриття пам'ятника Шевченкові біля Березинської цукроварні на Уманщині.

Кемад-Паша, — Президент Турецької Республіки на життя якого нещодавно був замах.

Моя присутність за межами
належної мені житлової од-

— А де ви працюєте?...

В мої плани зовсім не входило розписувати всі прекрасні риси моєї роботи, а особливо тої установи, де я працюю і я лише сухо одмовив:

— Я ще... власне, посади ніякої не маю, бо оце приїхав тільки до Харкова... Але, пробачте, й ви мене — мені цікаво познайомитися з мома сучасними дами...

Дамочка кокетливо примружила свої оченята і промовивши — „Клавдію Петровна Аронсон“ — торкнулася моєї руки кінчиками гострих, наманікюрних нігтів...

— Дуже приємно — промовив я, і на цьому наша розмова з Клавдією Петровою Аронсон закінчилася.

Може б вона власне ще й не закінчилася, але в цей час над дверима заверещав надтріснутим дзвоном електричний дзвоник, покоївка з кухні кинулася до дверей, все заметушилося. Йшов сам господар і володар Аронсон.

Я непомітно зник за дверима своєї кімнати.

Розділ третій.

Одного прекрасного соняшного і так далі дня, я одержав належний мені гонорар, походив по крамницях Цербкоопу і нагрузився пакунками різних калібрів і форматів.

Повертався до дому я з підвищеним настроєм.

В коридорі я випадково зустрівся з Клавдією Петровою і чужим мужчиною. Увічливо (як і завжди) вклонився Клавдії Петровні, одімкнув свою кімнату, і з полегшенням зітхнув, коли пакунки і пакуночки опинилися на ліжкові.

Я хотів уже приміряти сорочку і панчохи, прилаштував спеціально для цього дзеркало, коли почув стук у двері.

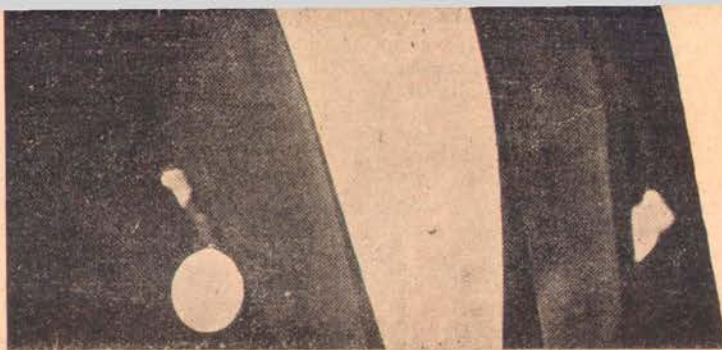
— Увійдіть...

В двері проснулася голівка Клавдії Петровни, і разом з нею в кімнаті запахло в'ялою конвалією.

Е. Сагайдачний

Е. П. Сагайдачний. До 20-річного віку діяв у театрі.

Кемадь-Паша, — Президент Турецької Республіки на життя якого нещодавно був замах.

Моя присутність за межами належної мені житлоплощі одразу справила своє вражіння.

Громадянин, років приблизно шости, з тупим плескуватим лобиком і заплаканими очима, раптом замовк. На мене кокетливо і, одночасно, здивовано, глянула дама з карміновими губами і глибокими блискучими карими очима, у ніс ударили пахощі в'ялої конвалії і стало зовсім тихо.

— Драстуйте, — вічливо вклонився я дамі.

Вона мовчки відповіла.

— Тут здається ваш синок прохав шоколаду, так будь ласка, ось у мене є.

— Дама почервоніла, послонула мене карим зором, глянула чомусь на моє підборіддя, потім на шоколад.

— Ах, дякую, вибачте, але мій Арнольд, крім „мінйону“ іншого шоколаду не їсть.

— Господи, — подумав я, глянувши на того Арнольда — таке мале, а вже на шоколаді як розуміється. От де розумна дитина...

— А з ким, пробачте мене, — запитала кокетливо дама, — маю честь?...

Я назвав себе.

вищеним настроєм.

В коридорі я випадково зустрівся з Клавдією Петровою і чужим мужчиною. Увічливо (як і завжди) вклонився Клавдії Петровні, одімкнув свою кімнату, і з полегшенням зітхнув, коли пакунки і пакуночки опинилися на ліжкові.

Я хотів уже приміряти сорочку і панчохи, прилаштував спеціально для цього дзеркало, коли почув стук у двері.

— Увійдіть...

В двері проснулася голівка Клавдії Петровни, і разом з нею в кімнаті запахлов'ялою конвалією.

Е. П. Сагайдачний. До 23-річного віку працював у українському театрі.

Літак „Харківський житлокооператив“. В середині червня на іподромі відбулась урочиста передача Аеріа агітсамольота, збудованого радянським аерозаводом на кошти Харківських житлокоопів. Цими днями літак шлюди агітпольот по Україні (на знімку — момент передачі).

— Пробачте, товаришу, чи не можете ви мені позичити до завтра п'яти карбованців. Мій муж одержує завтра аванс і вам обов'язково о четвертій годині їх поверну.

В мене лишалося десять карбованців.

Наді мною тяжив борг у шість карбованців.

Десять мінус шість—чотири.

До получки—рівно чотири дні, без сьогоднішнього.

Щодня виходить по карбованцю...

Зробивши за кілька секунд таку математичну невдачку я, маючи на меті, що коли раптом завтра муж Клавдії Петровни не одержить авансу, то мені знову доведеться залазити у борги,— вичапно відповів:

— Вибачте, але я вам ніяк не можу позичити, навіть і карбованця, бо до мене сьогодні прийшло два товариша (брехня) без єдиної копійки і я вже пообіцяв...

— Ах який жаль—промовила Клавдія Петровна...—і з цими словами вона зайшла в кімнату і причинила ще за собою двері...

— Це ви купили... ви отримали аванса?

— Це я купив, але аванса я не отримав і вжити ніколи їх не вживаю...

— Ах, який прекрасний галстук—воркувала Клавдія Петровна безцеремонно примостившись на ліжку.—

Треба буде обов'язково показати мужові, щоб він купив собі такий, ах, а чотири які чудові, скажіть, у вас це ви крамля купували.

Він назвав прізвище Цедеккоопа на вулиці Розі.

мужові, щоб він купив собі однакову сорочку, ботинки і навіть шнурки до ботинок, бо зовсім не мав на меті бути живим прейс-курантом для мужа Клавдії Петровни.

— Скажіть, ви сьогодні утримання одержали?...

Хлорний загін на відпочинку.

— Ні, гонорар!.. — грубо одрубав я.

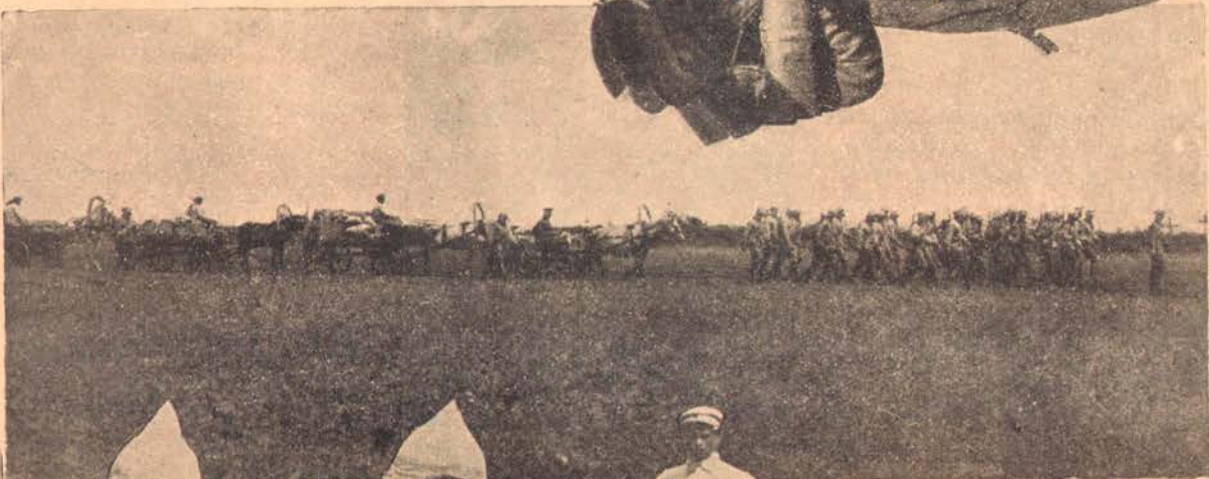
— Ах, невже ви гонорар одержуєте, а за що?

— Пишу й одержую...

— Що ж ви пишете?

— Оповідання, вірші, статті,

...дія Петровна безцеремонно примостявшись
...ліжкові.—
...треба буде обо-
...ажково показа-
...мужові, щоб
...купив собі
...такий, ах, а
...ночи які чу-
...ві, скажіть, у
...це ви крам-
...купували.
...І назвав
...рамницю Це-
...коопа на
...дані Розі.

Хлорний загін на відпочинку.

В поході.

Харківський Окраерошем на початку літа організував з червоноармійців 23 дивізії хлорний загін для боротьби з сільсько-господарськими шкідниками. Свою роботу загін провадив в Харківській окрузі, наслідком чого хлором було очищено 2600 десятин землі і отруєно понад 18000 ховрахів.

Під час перебування на селі хлорний загін переводив також агітаційну роботу.

Так, червоноармійці влаштували для селян де-кілька лекцій та розмов про сільсько-господарських шкідників, боротьбу з ними та завдання Аерохеми в цій галузі.

Труять ховрахів.

— Ні, гоно-
рар!.. — грубо
одрубав я.
— Ах, невже
ви гонорар
одержуєте, а
за що?
— Пишу й
одержую...
— Шож ви
пишите?
— Оповідан-
ня, вірші, статті,
і взагалі все...
— Як, хіба
за це платять?...
— Звичайно
платять...
— А за стат-
ті до стін газети
теж платять...
— Звичайно
платять — авто-
ритетно відповів
я, придушивши
злість, бо це
почало мене ба-
вити.
А не знаєте,
як?...
Як же — знаю.
— За стат-
тю — серйозно
продовжував
я — платять від
20 до 25 кар-
бованців, а за
вірш по карбо-
ванцю за рядка.

А скільки коштує це все, продовжувала допитуватись Клавдія Петровна.
І назвав суму і, в думках, послав під три чорти її й її мужа, про якого вона згадувала кожного разу, коли мацала нову річ і обов'язково приказувала, що треба показати

— І багато ви на цьому заробляєте? — допитувалася Клавдія Петровна.
— Як коли. — Ухилився я від прямої відповіді...
— Як це, як коли?..
— Як коли, більше, а як коли й менше!
— А скільки?..

— 3.000 карбованців на місяць!—випалив я, знову загнувши спокійний тон.

— Ви-ж здається партійний?..

— Так.

— Так хіба партійним можна по 3.000 карбованців заробляти?

— Звичайно можна!..

— А я й не знала. І оце все ви заробляєте, за те що пишете...

— Ні, крім того, я ще щомісяця одержую сімсот карбованців утримання.

— Так ви мабуть дуже відповідальний робітник?

— Дуже, дуже відповідальний,—прохрипів я...

Ще мить і зі мною мав статися випадок буйного божевілля. Мені хотілося сипати такими цифрами заробітків, щоб у неї аж дух поперек горла став, але вона встала і похаливо вийшла з кімнати.

— Фу-у—зітхнув я і в одночас, чомусь, усміхнувся.

Розділ четвертий.

Коли я повечеряв і думав іти до кіно, не постукавши в кімнату зайшла Клавдія Петровна з папірцем у руках.

— Дозвольте вас потурбувати!..

— Будь ласка.

— Ось тут, мій муж написав вірша до стінгазети, так прочитайте будь ласка, чи він гарний... Знаєте, коли він був закоханий у мене, так писав такі чудові листи, в них було стільки поезії й кохання!..

— А вірші він писав раніш?..

— А як же. В мене є альбом, де він присвятив мені два вірші, а це ось написав вже революційний. Ах, як би я хотіла, щоб мій був поетом, ви уявіть собі, яке це щастя...

— Уявляю—перебив я—а дайте мені його вірш...

Як тільки вірш опинився в моїх руках, я прокляв день і час, коли злигався з Кому-

Клавдія Петровна зхилилася над столом так, що своїм обличчям торкалася мого.

В ніс ударило пахощами в'ялої конвалії.

Я раптом випрямився.

Клавдія Петровна не чекала цього і з переляку наважлася на мої груди. Щоб не впасти, мені довелося подати

вперед і обняти її, як точку опори. Здавалося, що вона притиснулася до мене.

— Ах, вибачте мене...

— Нічого, нічого...—відповіла—ось ви мить вірш вашого мужа. Раджу надіслати його в Москву до журналу „Огонек“. Бо для цієї газети це дуже велика честь..

— Дякую...

Клавдія Петровна спорхнула з крісла, а я поодчиняв вікна, бо задихався в духмяних пахощах в'ялої конвалії...

Я радів, я сміявся сам до себе.

Мені було приємно, що я так скрикнув цю настирливу жінку.

Ну, а тепер до кіно...

Коли проходив я повз кімнати Клавдії Петровни, то почув як вона говорила своєму чоловікові:

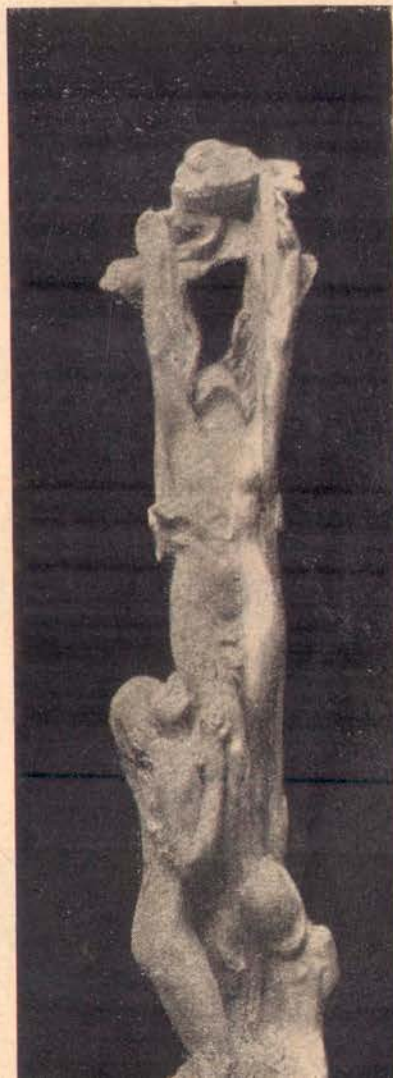
— Він такий милий,—цеб-то я—перше все похвалив, а потім сказав, що за такі вірші дадуть двадцять карбованців. Знаєте, гадаю, що коли ти одержиш їх, то можеш буде купити на капот сельферіну... Ах, я люблю сельферін!..

Розділ п'ятий.

А на мене сипала доля нещастя, одне за другим, крім того, що послала таких суєти...

По-перше, коли правління житлового довідалося, що я одержую гонорари, то адміністративно запропонувало мені платити за війну платню за мою житлоплощу.

Всі піонери і жовтенята, які возилися в дворі, кричали мені вслід,—„долой капитализм! да здравствует Советская власть,“—а до-

Коли я поперечав і думав іти до кіно, не постукавши в кімнату зайшла Клавдія Петровна з папірцем у руках.

— Дозвольте вас потурбувати!..

— Будь ласка.

— Ось тут, мій муж написав вірша до стінгазети, так прочитайте будь ласка, чи він гарний... Знаєте, коли він був закоханий у мене, так писав такі чудові листи, в них було стільки поезії й кохання!..

— А вірші він писав раніш?..

— А як же. В мене є альбом, де він присвятив мені два вірші, а це ось написав вже революційний. Ах, як би я хотіла, щоб муж мій був поетом, ви уявіть собі, яке це щастя...

— Уявляю—перебив я—а дайте мені його вірш...

Як тільки вірш опинився в моїх руках, я прокляв день і час, коли злигався з Комуноспом, який мабуть за мою революційно-громадську діяльність подарував таких талантовитих сусідів.

У віршові було щось написано на манір анекдотичного:

„Сонце низенько
Комуна близенько“.

А взагалі це вірш—над усіма віршами—вірш.

Я згадав чомусь, як до однієї дитячої газети, надіслав піонер оповідання з листом, а в тому листі було написано: „Товариші, редакція, це оповідання дуже гарне, написано воно малюнками і прошу його читати з мімікою, бо інакше нічого не получится“...

Я-б хотів, щоб ви теж прочитали вірш мого талановитого сусіди з мімікою, бо інакше губить будь-яке поетичне враження від нього.

— Чудовий вірш,—гарний вірш, за нього можна одержати рівно двадцять карбованців,—рецензував я творчість мужа моєї прекрасної сусідки.

— Спасибі, він знає написав не за гроші... Він хотів і не партійний, але в душі комуніст і весь час працює як чесний революціонер.

— Да-а-а!—вирвалось в мене мимоволі—по віршові це зразу видно, вся комуністична душа тут, тут вогонь революції палає в кожній літері, в кожному слові...

В кімнаті було напівтемно, лампа з-під абажура крім, стола, далі нікуди не заглядала і мабуть скориставши таку нагоду

„Схід сонця в імлі“. Робота скульптора Честера Біча з Нью-Йорку.

— Він такий милий,—цеб-то я—перше все похвалив, а потім сказав, що за такі вірші дадуть двадцять карбованців. Знаєте, гадаю, що коли ти одержиш їх, то можеш буде купити на капот сельферіну... Ах, я люблю сельферін!..

Розділ п'ятий.

А на мене сипала доля нещастя, однією другим, крім того, що послала таких сусідів.

По-перше, коли правління житлокомітету довідалося, що я одержую гонорари, то адміністративно запропонувало мені платити за війну платню за мою житлоплощу.

Всі піонери і жовтеняти, які возились на дворі, кричали мені вслід,—„долой капитулянта! здоровствует Советская власть!“—а дорозі сусіди тикали пальцями і шипіли „у-у-у бр-р-р жуяка“!..

По-друге, вірша в стінгазеті не проголосували і муж Клавдії Петровни надіслав вірш до „Огонька“.

Тепер він з холодними примочками сидів на ночами і пише вірші, а Клавдія Петровна регулярно, кожні десять хвилин, цілує його в лоб.

Мені доводиться хвалити вірші і діставати їм адреси всіх журналів.

Недавно я дістав щасливий талановитий сусідів адресу журнада „Советский филологический лист“—хай ще туди пошлють, може видрукують.

Арнольду купили скрипку, бо в нього одного ранку раптом прокинувся музичний талант, а я купив кіло вати і записав новитим... буйно-божевільним.

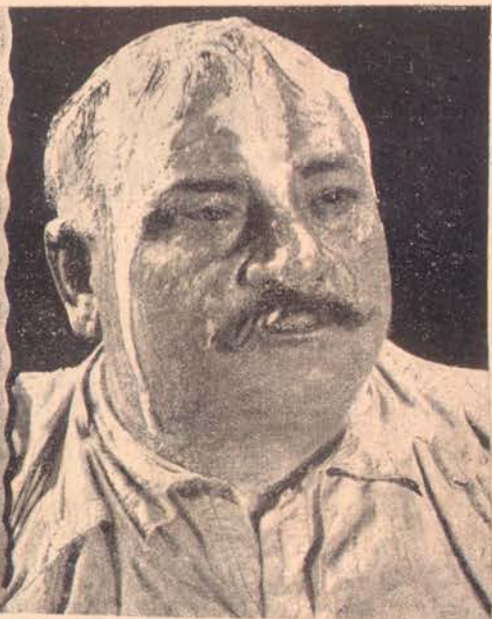
Відповідальний робітник, теж партієць, що живе поряд мною, захопився писанням статтів і весь час бігає до мене або за словниками, або просто дає мені редагувати написані статті. А мені доводиться їх переписувати заново, бо стиль мова його творчості навіть під рубрику „малоросейських“ не підходять.

За останній тиждень я загубив вісім кіло ваги і починаю ходити на електризацію.

Здається буде туберкульоз.

РЕФОРМАТОР

Вася

Новий комедійний фільм ВУФКУ за сценарієм
О. Довженка.

В. Людвигський в ролі „Васі—реформатора“.
Ліворуч—буфетчик, облитий пивом.

валює сценарій силою матеріалу,
мало зв'язаного між собою й мало
погодженого із самим сюжетом.
Часто сценарист, немов раптом
згадавши, починає спішно поиши-

Новий комедійний фільм ВУФКУ за сценарієм
О. Довженка.

В. Людвиський в ролі „Васі—реформатора“.
Ліворуч—буфетчик, облитий пивом.

Істотною хибою наших картин
завжди буває штучно пришта
нологія. Сценарист, або захоплю
ється „мистецтвом для мистецтва“,
ігнорує забуває про вимоги життя,
ігнорує, виходячи з вимог ідеології, за

валює сценарій силою матеріалу,
мало зв'язаного між собою й мало
погодженого із самим сюжетом.
Часто сценарист, немов раптом
згадавши, починає спішно приши
вати кадри „психологічного“ харак
теру, крвати своїх героїв, наділя
ючи їх невдастивою їм психоло
гією, або прироблює кінець харак
теру агітаційного плакату, думаючи
що він цим розв'язав завдання.

Нема що дивуватися цьому.
Дуже трудно передати в драма
тичній формі те, що здається вже
відомим, ясным, те, що зверхньо
вже засвоєно. Треба надзвичайно
вправної руки художника, що міг
би поставити ці, здавалося б, затері
справи в новому світлі, розгорнути
заховані від поверховного спор
стерезника сторінки, старе, за
терте та зробити новим, цікавим.

На жаль, таких видатних, талано
витих, сценаристів мало.

Робітники виходять з фабрики. На передньому плані Сойка з товаришами радяться—чи не піти випити.

Інакше стоїть справа з комедійним сценарієм—комедійна форма вдячніша. І в добре постановленому (в комедійному розумінні) комедійному сценарії глядач охоче мириться з поданими йому істинами, які він вже звик вважати за старими для себе, і вони нараз устають перед ним в цілком іншому світлі й примушують його задуматися.

До таких картин можна залічити картину, що кінчають знімати.

„Василько—реформатор“ за сценарієм О. Довженка. Автор не ставить собі за мету розв'язувати складні питання побуту, він тільки подає кілька його хворобливих рис. Герой картини—малолітній Василько—син робітниці, що привик з пелюшок жити

Юрко поліз до образів в той час, як Вася промовляв...

без дріб'язкової опіки над собою, спостерігає багато негативних явиськ і робить свої сновки. Він, проте, не пробав навчати кого небудь, ні,

Юрко пізів до образів в той час як Вася промовляв...

без дріб'язкової опіки над собою, спостерігає багато негативних явищ і робить свої сновки. Він, проте, не пробав навчати кого небудь, ні,

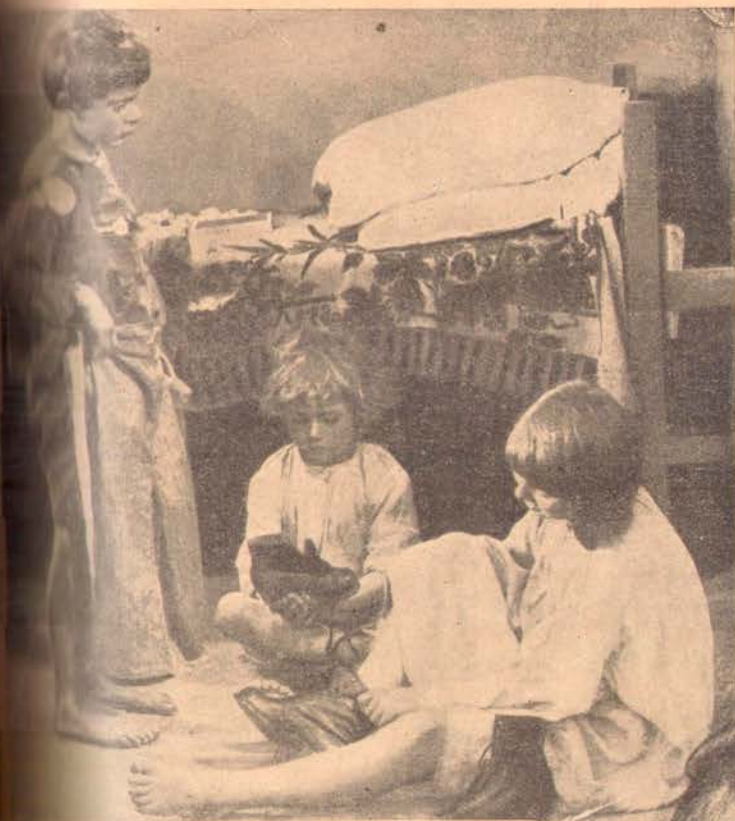
воліє посміятися з героїв цих далеко не героїчних вчинків, і це йому вдається.

Дядько, що все тягнеться до пивної, завхований, поїхав автомобілем у службових справах і сидить в кушах з „дамою свого серця“, піп, що робить в церкві „чуда“,—от з чого він сміється, і він добуває чудових наслідків. Викритий завховоз, що побачив пропажу автомобіля, який угнав Василько симлює пограбування; викритий піп, обернена в клуб церква і дядько, що десятою дорогою обміняє пивні,—от Василькові трофеї.

В коротких словах Василькові пригоди зводяться до 'ощього. Василько з братом—ще дитиною—випадає з дому, натикається на п'яного дядька, що падає у воду. Василько, рятує його, за віщо дядько пробує віддячитись побоями. Не стерявшись, Василько швидко вскочивши в чийсь автомобіль, що стоїть на дворі, повертає якусь ручку, і автомобіль рушає прямо на дядька, що тікає, переляканий.

Машиністка з „Лушпайтресту“. Зверху—піп і дідок, після шахрайства з образом.

Вони отримали подарунки від дядька. Праворуч — дядько Васи—Григорій Сойка.

Пасажиром авта був завхоз, що
за „дамою серця“ в холодку

Пороляканий, що немає авта й
франка, він рішив симулювати гра-
фів, щоб щасливо закінчити свою
поїздку.

від його зорких очей, і через Василькові дотепні й гострі насмішки ретирується звідти, одрікаючись од „зеленого змія“.

Повернувшись додому, Василько зістає непроханого гостя— бандита, якого спритними трюками доводить до цілковитого одуріння і в такому виді приставляє до міліції.

Тремтячий завхоз старається мальовничо описати своєму начальникові, яке йому трапилося лихо, але в дверях показується Василько з його портфелем і правда викривається.

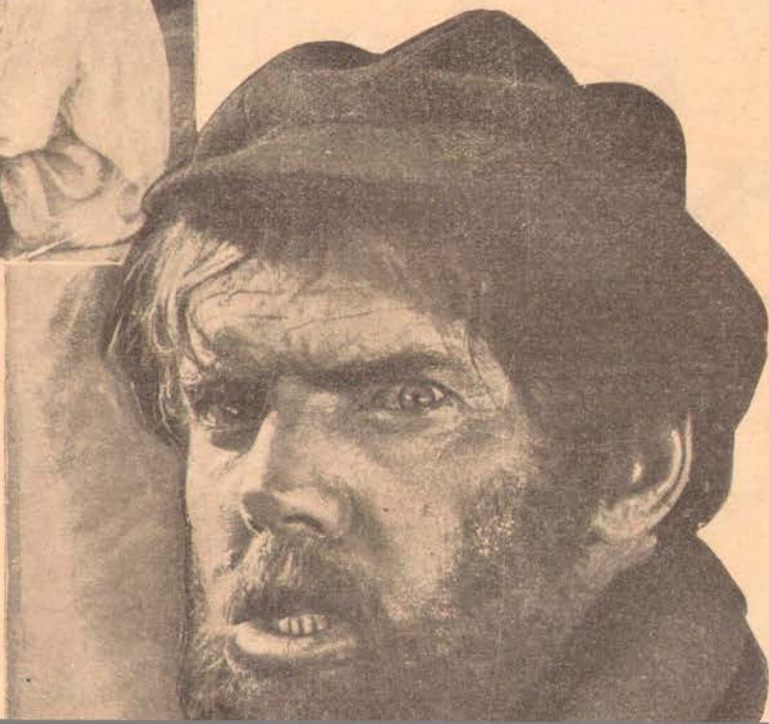
Кінець кінцем, Василько спочиває на лаврах своєї моральної перемоги, дивлячись на попа, що крутить ручку кіно-

апарату та, по старій звичці, часом перекреститься, — бо він працює в своїй церкві, оберненій зараз на клуб після невдалого чуда.

Картина, як що режисер справиться з комедійним боком, має бути цікавою й корисною.

Ставить картину режисер Рона.

В.

Відержали поларунки від дядька. Праворуч— дядько Васі—Григорій Сойка.

Пасажирам авто був завхоз, що вийшов із „дамою серця“ в холодку.

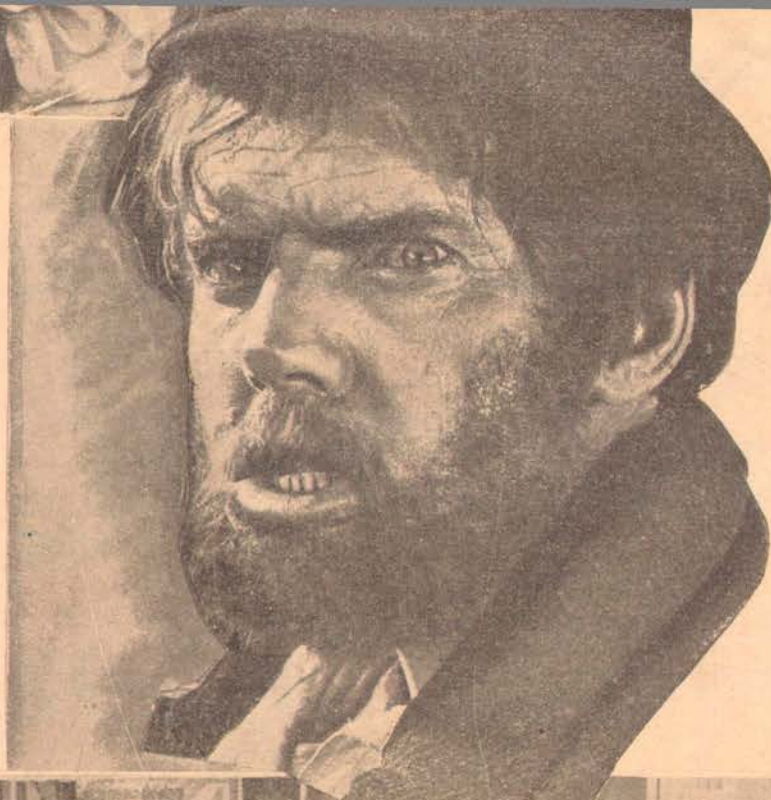
Переляканий, що немає авто й грошей, він рішив симулювати грабунки, щоб щасливо закінчити свою трудову поїздку.

Для цього він прострілює свій патрон, галіфе й для дужчої правди примушує свою милу прострегти йому відтягнену на шкуру.

Він бачить бандит, і, зрозумівши, що завхоз вкрав усі патрони, чинить йому кешені.

Василько тим часом, приставивши авто до воріт свого дому, — стоїть в церкві попові і каже: „цибулею, що викишені, оновлює перочина богомольців“.

Дядько, що попав до авто, теж не вкрився

зараз на клуб після невдалого чуда.

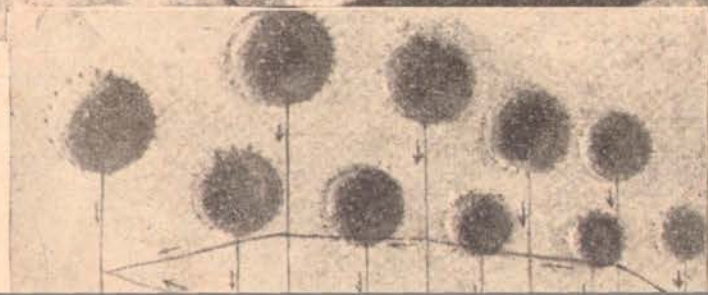
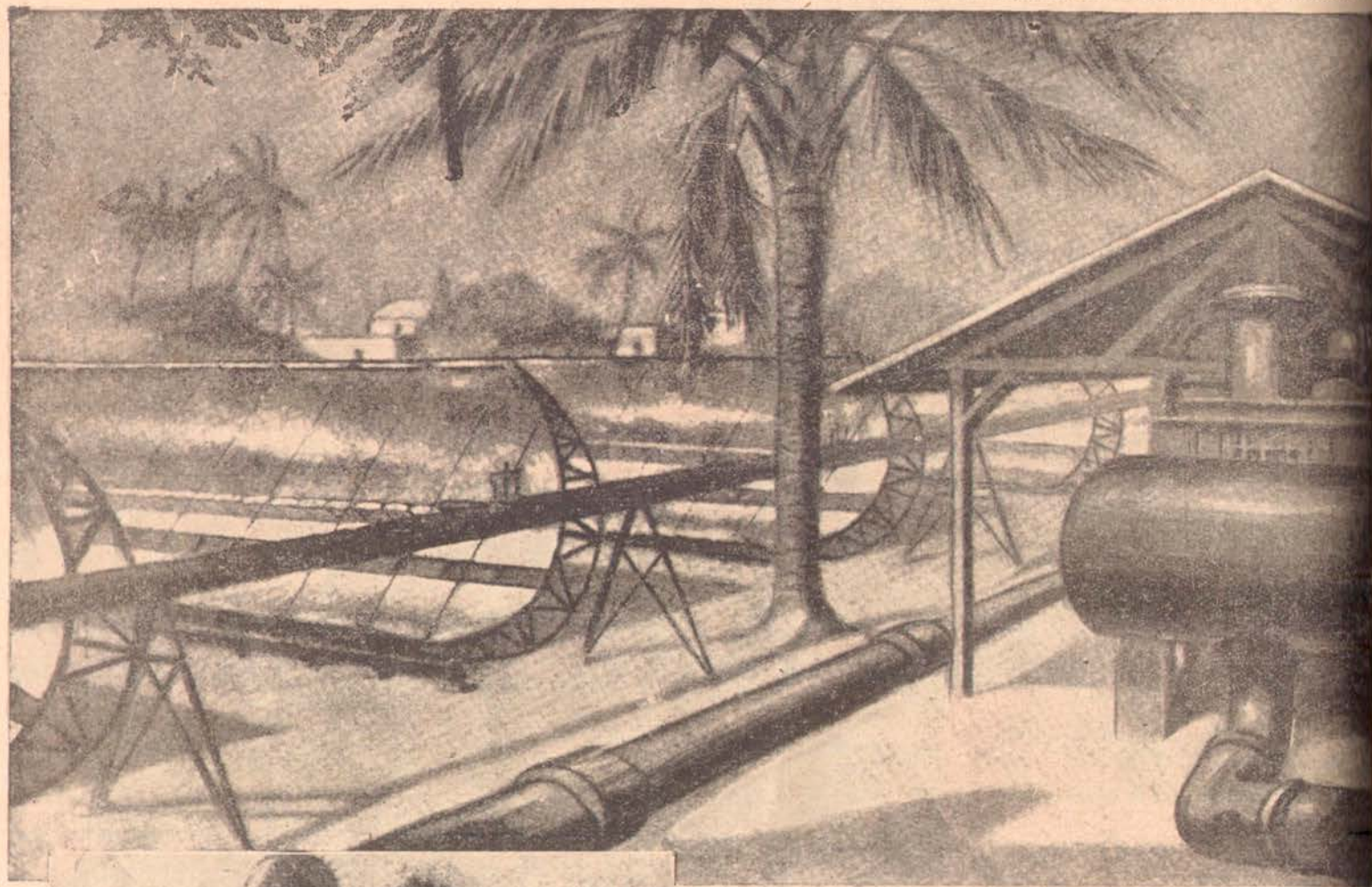
Картина, як що режисер справиться з комедійним боком, має бути цікавою й корисною.

Ставить картину режисер Рона.

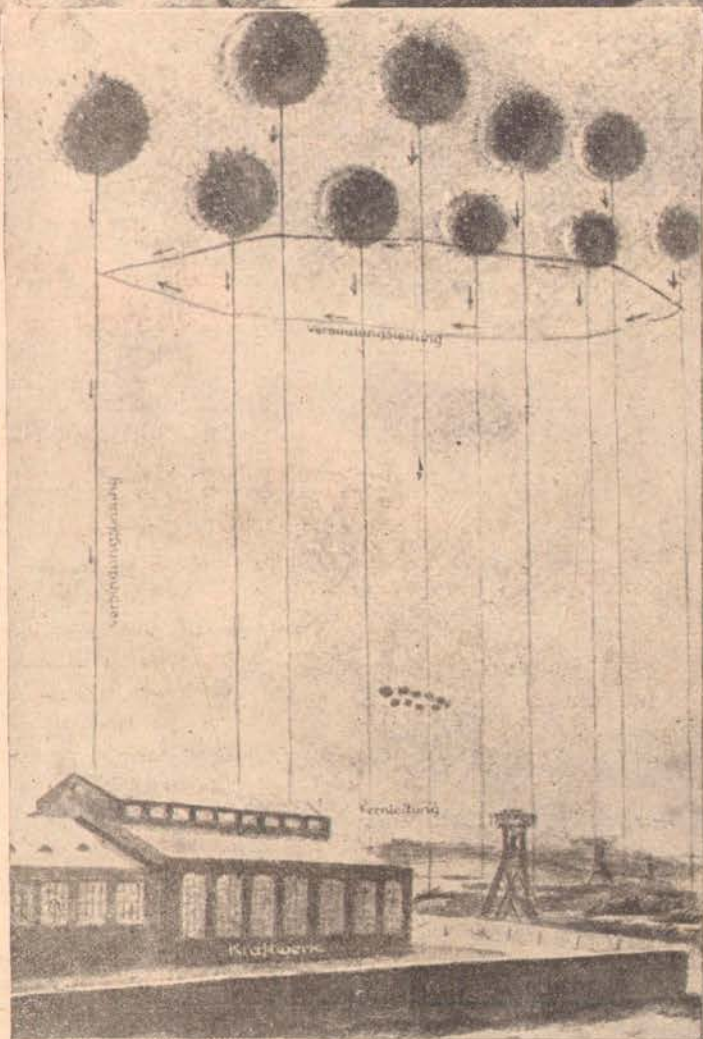
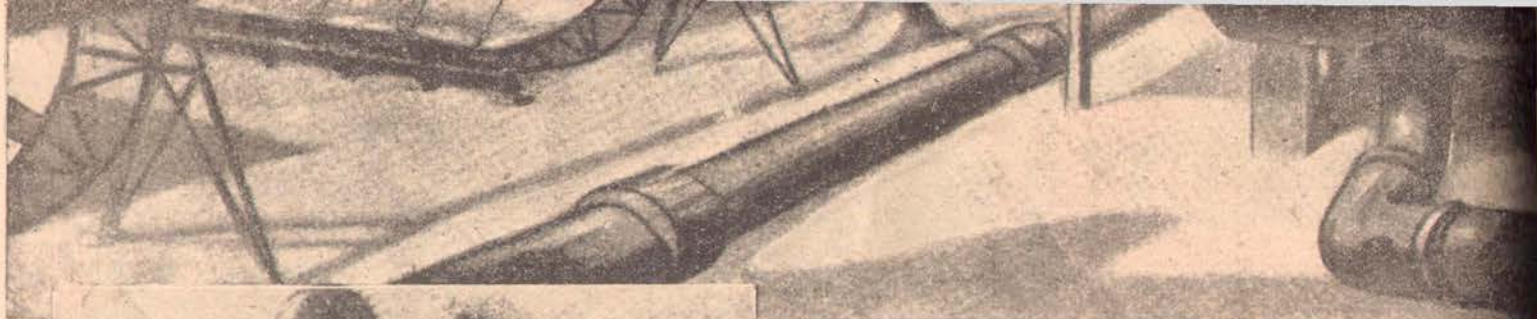
В.

Кіно. Перед початком сеансу. На передньому плані—дядько з сім'єю—Вася, Юрко, мати.

Джерела сили

Зверху. — Схема земляного газового механізму по планах Рамзая із паденням вугілля. Нижче. — Як Плаузон уявляв собі споруду для збирання енергії електрики повітря.

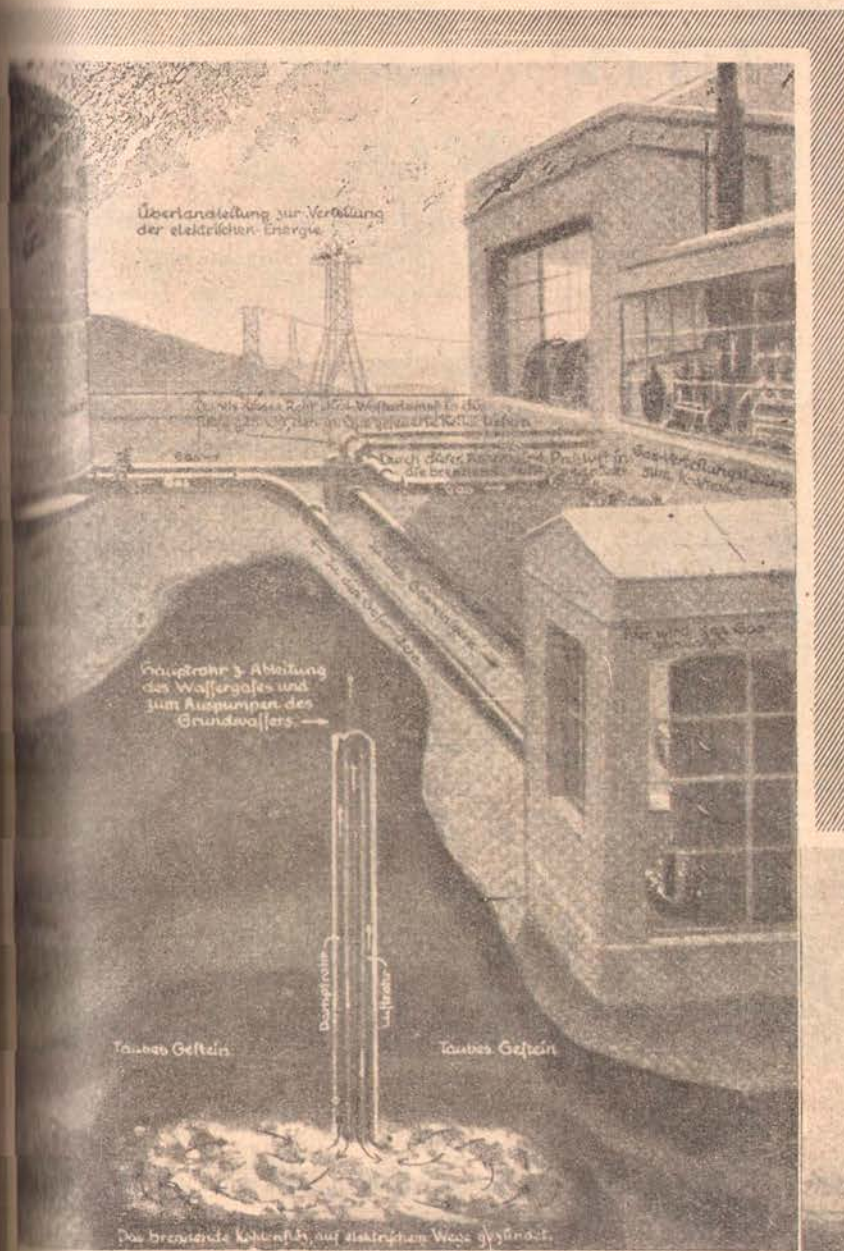
Джерела сили в майбутньому.

Люди не дуже ясно уявляють собі, чим для них є вугілля, завдяки чому повстала сучасна культура, величезні міста, світло, швидка комунікація, масло для автомобілів і літальних апаратів, сучасні будівлі, чуда техніки, медицини й т. д. Колись дерево дало спонуку до поступу. Середні століття час найбільшого користання деревом; коли ж його стало недостати, стали господарчі кризи, промисловість була засуджена на загибелю.

Так само й з вугіллям. Ми всі ще пам'ятаємо страшні роки після неї, коли бракувало вугілля.

Спорудження, які двигав вода, користання бурим вугіллям, використання вугілля в промисловості, поліпшення вогневих споруджень — це все кази, в якій мірі впливає сила енергії. Вже з часу винаходу паротурби проблеми міри впливу сили настала нова фаза. Техніки й учені цілі роки працюють не тільки над тим, щоб мати як найбільше користь від вугілля, а й над тим, щоб знайти сили, що заступили б цю енергію. Перш усього хотіли використати сонце, загальну енергію якого рахують у 500 біліонів кінських сил. По зроблених підрахунках, можна було б мати з одного кв. кілометра сонячної площі — при 100% діяння — 2500 кінських сил на рік. 1½ мільярди бочок вугілля на землі дають протягом року тільки 325.000.000 кінських сил. Щоб мати цю цифру від сонячного проміння, скористалися — при десятипроцентному використанні промінневої сонячної енергії — 13.000 кв. кілометрами площі сонця (третина площі Швеції).

Безпосередньо користатися сонцем для здобуття енергії можна тільки тоді, коли винайдено машини, що рухаються силою сонця. Ернст сон сконстрував таку машину 1868 року. Своєю машиною він дає 10.000 кінських сил.

блискавка могла б жити током 10 електричних ламп 36 років без перестанку.

До фантастичних спроб винайти нові джерела енергії належать спроби використати рослини.

Інші вираховували, що коли б можна було опанувати силою обертання землі, то ця сила могла б правити землею 8 біліонів років.

Хотіли використати теплоту землі, що на 3.5000 — метрів глибини доводить воду до кипіння, і коли б встановити на цій глибині парові котли, можна б мати безперестаний рух.

Що земля справді можна використати для одержання сили, доводять чинні вулкани в Італії, Каліфорнії, на Алясці, в Японії, Чилі й Новій Гвінеї.

Зовсім особливої ваги набрало останнім часом повітря, або блакитне вугілля, як доводить винахід Флеттнера.

Парусні судна, що ще в давні давна плавали з Сицилії в Британію, або машини, які рухає вітер, якими ще за 200 років до Р. Х. користалися на Єгипетських рижових полях, були передвісниками користання вітру в сучасному господарстві.

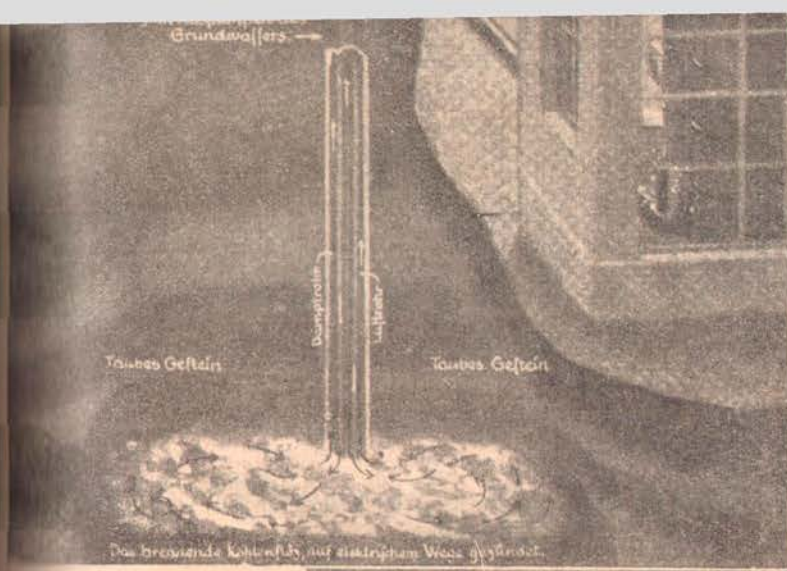
Повітряна комунікація показала науці нові путі до сили повітря що в 600 разів дужчі за сили води.

Ще до війни в Німеччині було 13.000 машин, що користалися силою вітру.

25% всіх машин в той час робили вітром.

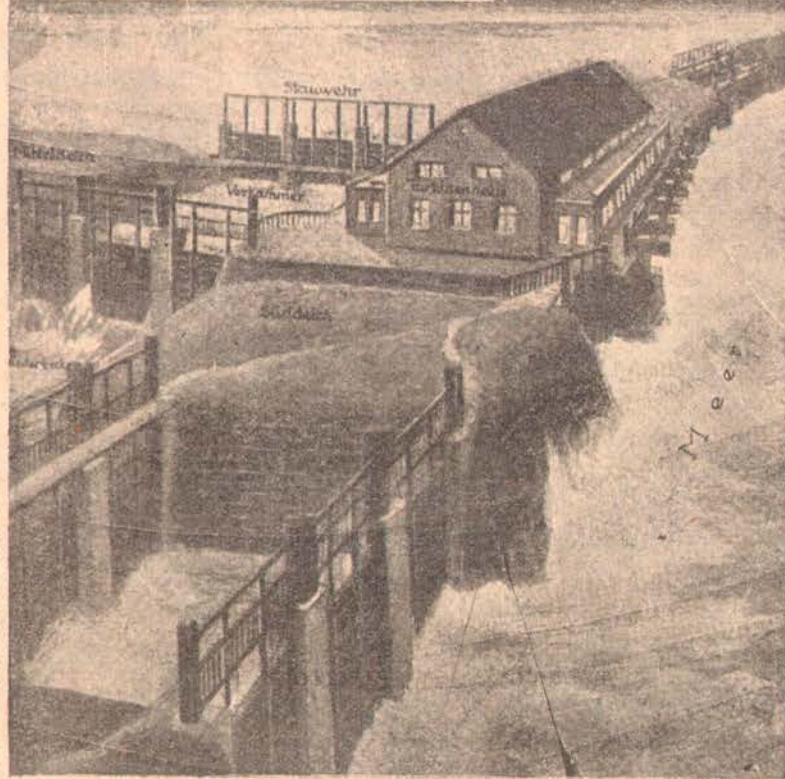
Фантастичними здаються спроби, зроблені з вугіллям ще до недавнього винайдення рідкого вугілля й зеленого вугілля. Дослідникові дорогі газів—англійцеві Рамзаю—ще до війни спало на думку спалити вугляні копальні, а гази вивести наверх.

Відомий так званий гримлячий газ, що від тепла горіння творить електрику. Нам добре відомі старання різних країн, приміром Англії і Франції, використати морські хвилі. Вигад моторів, які рухає сила хвиль, примусив останніми роками багато говорити про себе. Велику надію покладали на використання радіо-актив-

Ще до війни в Німеччині було 13.000 машин, що користалися силою вітру.

25% всіх млинів в той час робили вітром.

У минулого року Моу-у Каліфорнії — виглянула соняшну машину на дзеркалах, що дають температуру при якій найтвердіші метали розтають.

В останні роки башуму зробила Гамбурзького провінція Плаутона, що хоче використати повітря.

Плаутон вирахував, що використавши з повітря, використовуючи на трьох верхню площину, можна мати 600 мільонів калорій год.

Франклін знав, що у повітрі сила блискавки. З того часу понад 50 теорій вивчені. Досі ще не вдалося так опанувати блискавкою, щоб вона довше не вставалася десь в іншому місці. Коли б вдалося вловити блискавку в акумулятор, то звичайна

Фантастичними здаються спроби, роблені з вугіллям ще до недавнього винайдення рідкого вугілля й зеленого вугілля. Дослідникові дорогі газів — англійцеві Рамзаю — ще до війни спало на думку спалити вугляні копальні, а гази вивести наверх.

Відомий так званий гримлячий газ, що від тепла горіння творить електрику. Нам добре відомі старання різних країн, приміром Англії і Франції, використати морські хвилі. Вигад моторів, які рухав сила хвиль, примусив останніми роками багато говорити про себе. Велику надію покладали на використання радіо-активних явищ і насамперед — на зруйнування атомів. Відомо, що радій розкладається довгий час і переходить в інші тіла. При такому розкладі, звичайно, звільняються величезні сили. При одному граммі з радію в одну секунду розкладається 30 мільярдів атомів у блясі і, не вважаючи на це, мусять пройти 3.600 літ, поки 1 грам радію остаточно розкладеться у блясі. При розкладі 1 граму радію, теплові калорії якого рівні калоріям 300 центнерів вугілля, звільняється теж дуже багато тепла. Досить було б 1 граму радію, щоб нагріти від нуля до 100° Цельсія мільон літрів води. Та ще й досі не вдалося від розкладу радію або від розкладу атомів одержати енергію, яку можна було б використати.

Останніх місяців один професор з Бірмінгаму сконструював елемент радіо-активним річовинами, що може довго рухати мотор. Завдяки винаходу радіо-апарату, можна знаходити на далекій відстані вугілля, нафту й інші скарби землі. Взагалі робиться багато спроб знайти нові джерела енергії, і будучина покаже, що з того вийде.

Зверху. — Використання земної пари для здобування електрики (поблизу Гельсбурга—Каліфорнія).

Нижче. — План проєктованої до війни машини, що її двигать морські хвилі.

А. Любке.

ФІЗКУЛЬТУРА

ТА СПОРТ

НА МАТЧІ ХАРКІВ—ЛЕНІНГРАД.

Коли по місту зарябили величезні афіши про матч Харків—Ленінград, не тільки увесь фізкультурний Харків, а й усі, хто хоч трохи цікавився спортом, захвилювалися. Кинулися здобувати заздалегідь квитки, „пропуски“... а вже що розмов було,—далі нікуди.

Було про що поговорити, про що посперечатися.

Виїздила Харківська збірна до Ленінграду зовсім що недавно—навіть першого прикрого почуття від цієї поїздки не забулося—і програла там—легко сказати: 5:0 першій збірній Ленінграду і 4:0—другій.

Всім цікаво було подивитися на жителів Півночі, що так немилосердно розгромили в себе дома найкращу команду СРСР—Харків.

—Дадуть по перше число!—авторитетно заявляли одні.

Куди же нам проти їхньої техніки...—говорили другі—бо в нас же й склад того... зовсім слабкий оновлений—чотирьох гравців кваліфікованих збірників немає!

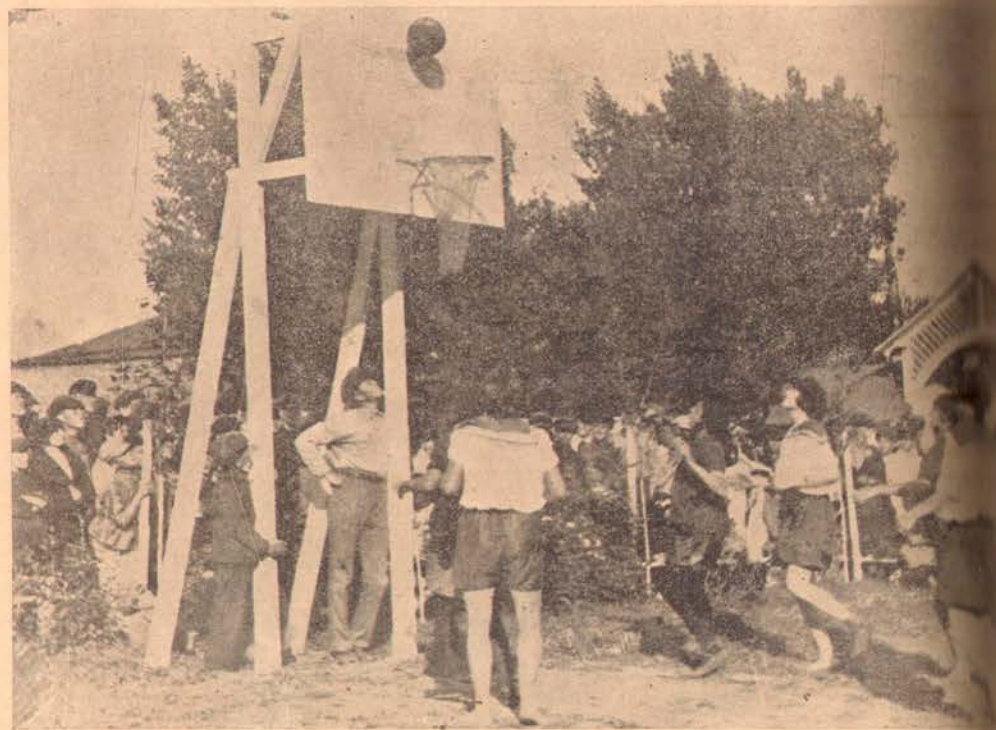
—Звичайно, програємо! Цілком.

—Не менш, як 5:0.

День довгожданого матчу настав.

Частіше курсували трамвай № 6, автобуси, „ваньки“, представляючи сотні бажаючих побачити найцікавішу гру цього року.

Свисток... і на поле вибігли обидві команди. Хто переможе?—Звичайно, Ленінград—думають усі. Хвилини минули в напруженій боротьбі. Що це?

Вдало махнув рукою ловко забив м'яча.

Харків ще держиться і навіть немов би то починає гру все певніш, все активніш.

в себе дома найкращу команду СРСР— Харків.

— Дадуть по перше число! — авторитетно заявляли одні.

Куди же нам проти їхньої техніки... — говорили другі — бо в нас же й склад того... зовсім слабкий оновлений — чотирьох гравців кваліфікованих збірників немає!

— Звичайно, програємо! Цілком.

— Не менш, як 5:0.

День довгожданого матчу настав.

Частіше курсували трамвай № 6, автобуси, „ваньки“, представляючи сотні бажаючих побачити найцікавішу гру цього року.

Величезна площа „Спартак“ ще задовго до початку була повнісінька люди — „пальця не проткнеш“, як то кажуть.

Вдало махнув рукою ловко забив м'яча.

Харків ще держиться і навіть немов би то починає все певніш, все активніш.

Вдачна комбінація — й м'яч у сітці Ленінграду. Несамовито побідено — звіром заревла 4-ох тисячна юрба, закликаючи й свистки суддів і оркестр.

В другій половині гри харківцям вдається забити м'яч. Невже перемога? Насуваються Ленінградці, тривожать харківську оборону рота — все дужче, все енергійніше.

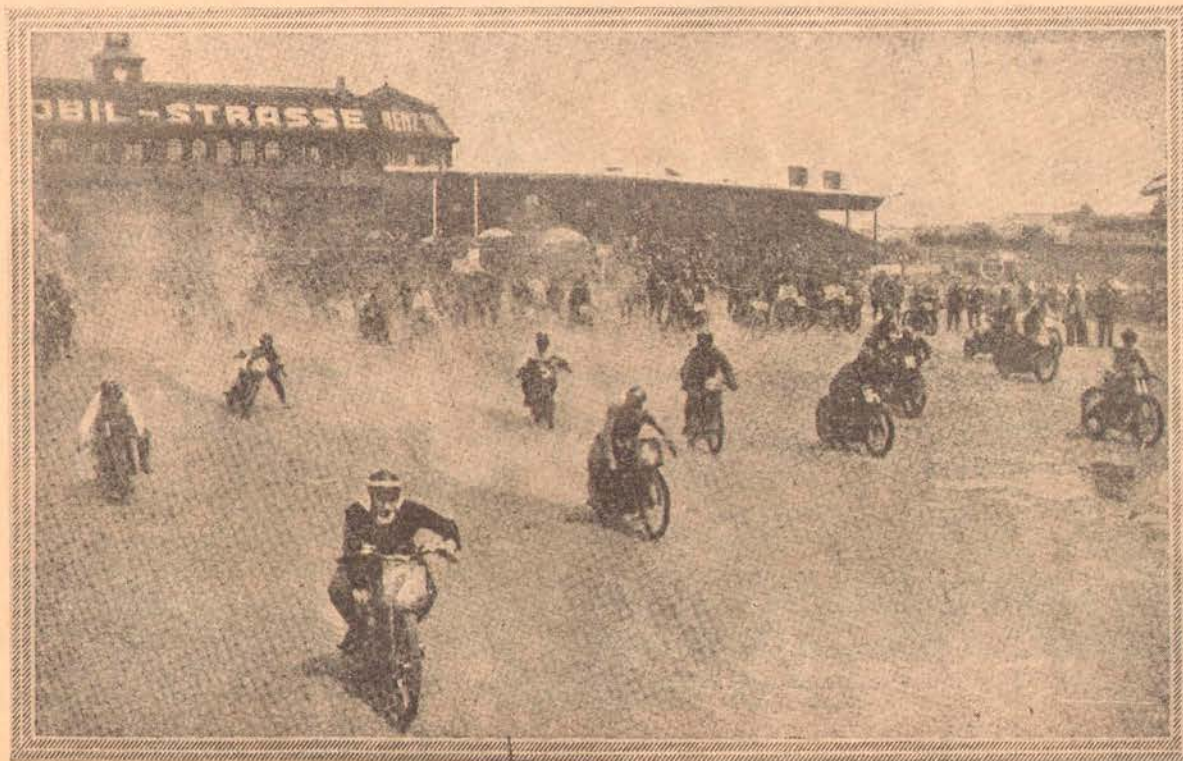
Ось небезпечний Бутусів — гравець за усіх воротарів — влучним ударом посилає м'яча у харківські ворота.

Та не теряються й харківці — завзято відбиваються, переходять до контр-атаки.

— Молодці наші! Адже слава омоложений, а диви, як грають! Не видно гри ленінградців — дорівно б'ють їх, ходу не дають!

10, 7, 5, 3 хвилини зостається до кінця гри. „Тепер перемога наша!“

Фінальний свисток. Фіз-культура — ура! — харківців. Несамовиті оплески. Харків виграв 2:1.

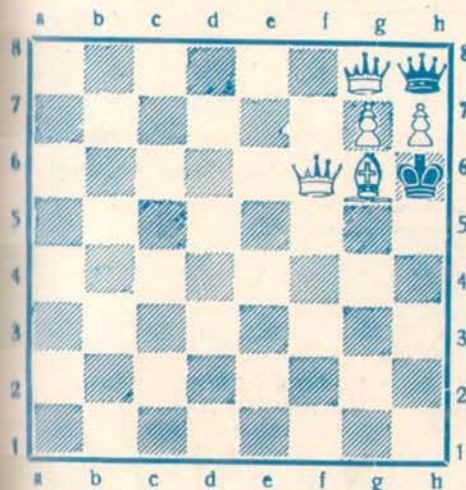
Весняні перегони мотоциклістів у Берліні. Під'їздять до старту.

С. Павлів.

ШАХИ ТА ШАШКИ

За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

Задача № 31. Т. Шенбергера

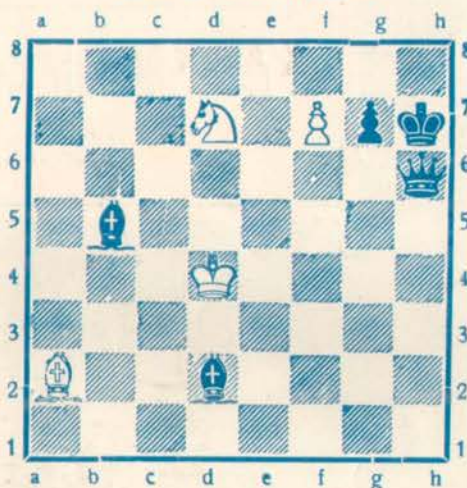

Білі — Кр f6 Фg8 Сg6 п. g7, h7 (4)

Чорні — Кр h6 Фh8 (3)

Мат за 2 ходи.

Етюд № 8. Ф. Прокопа

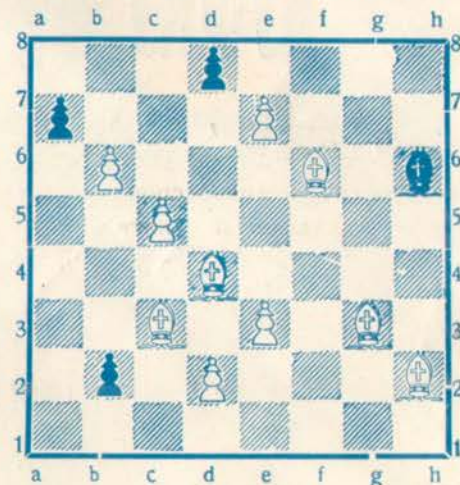

Біл — Кр d4 Ca2 Kd7 п. f7 (4)

Чорні — Кр h7 Фh6 Сb5, d2 п. g7 (5)

Нічия

Задача № 26. Р. Серапіонова

Біл — Д c3, d4, f6, g3, h2 ш. a1, b6, c5, d2 e3, e7 (11)

Чорні — Д h6 ш. a7, b2, d8 (4)

Заперти дамку й шашку

Партія № 42.

Відіграна у міжнародньому турнірі у Земмерінгу 1926 р.

Біл — Р. Шпільман — Німеччина.

Чорні — А. Німцович — Данія.

1. e2 — e4	2. e7 — e5	16. Ф c4 : d5	17. e4 : f3
2. К g1 — f3	3. f7 — f5 ¹⁾	17. g2 : f3	18. Т a8 — c8 ²⁾
3. К f3 : 15	4. Ф d8 — f6	18. С f1 — d3	19. С g4 — f5
4. d2 — d4	5. d7 — d6	16. С d3 : f5	20. Т f8 : f5
5. К e5 — c4	6. f5 : e4	20. Ф d5 — c4	21. b7 — b5
6. К b1 — c3	7. Ф f6 — g6	21. Ф c4 — g4	22. Ф g6 — f7
7. d4 — d5 ³⁾	8. К g8 — f6	22. Т h1 — g1	23. К c6 — b4
8. С c1 — e3	9. С f8 — e7	23. c2 — c3	24. К b4 : a2+
9. Ф d1 — d4 ³⁾	10. 0 — 0	24. Кр c1 — b1	25. b5 — b4
10. К c4 — d2	11. c7 — c5	25. С e3 — d4	26. С e7 — g5
11. d5 : c6	12. К b8 : c6	26. c3 — c4!	27. b4 — b3
12. Ф d4 — c4+	13. Кр g8 — h8	27. К d2 — e4 ⁷⁾	28. Ф f7 — g6
13. 0 — 0 — 0 ⁴⁾	14. С c8 — g4	28. Ф g4 : g5!	29. Т f5 : g5
14. f2 — f3	15. d6 — d5 ⁵⁾	29. Т g1 : g5	30. Ф g6 — f7
15. К c3 : d5	16. К f6 : d5	30. К e4 — d7	Чорні здалися

Партія № 43.

Дебют ферзевих пішаків. Відіграна у Земмерінгу 1926 р.

Біл — Д-р А. Альохін — Франція.

Чорні — Р. Шпільман — Німеччина.

1. d2 — d4	2. e7 — e6	17. Т d1 — d2	18. Л a8 — f8
2. К g1 — f3	3. К g8 — f6	18. h2 — h3	19. h7 — h6
3. С c1 — g5	4. c7 — c5	19. К f3 — d4	20. a7 — a6
4. e2 — e3	5. Ф d8 — b6	20. Т a1 — d1	21. Л f8 — e8
5. Ф d1 — c1 ¹⁾	6. К f6 — e4	21. К d4 : e6	22. f7 : e6
6. С g5 — f4	7. d7 — d5	22. Ф d3 — g6 ²⁾	23. Л e8 — f8!
7. С f1 — d3	8. К b8 — d7	23. e3 — e4	24. Л c8 — c3 ³⁾
8. 0 — 0	9. С f8 — d!	24. b' : c3	25. К f6 : e4
9. С f4 : d6	10. Ф b6 : d6	25. Т d2 — d4	26. К e4 : c3
10. c2 — c4	11. 0 — 0	26. Т d4 — g4 ⁴⁾	27. Ф b6 : f2+
11. Ф c1 — c2	12. К e4 — f6	27. Кр g1 — h2	28. Ф f2 — f6
12. c4 : d5	13. e6 : f5	28. Ф g6 : f6	29. Л f8 : f6
13. d4 : c5	14. К d7 : c5	29. Т d1 — c1	30. К c3 — e4 ⁵⁾
14. К b1 — c3	15. С c8 — e6	30. Т c1 — c8+	31. Л f6 — f8
15. Т f1 — d1	16. К e5 — d2		

Відіграна у міжнародному турнірі у Земмерінгу 1926 р.

Білі — Р. Шпільман—Німеччина. Чорні — А. Німцович—Данія.

e2 — e4	e7 — e5	16.	Ф c4 : d5	e4 : f3
К g1 — f3	f7 — f5 ¹⁾	17.	g2 : f3	Т a8 — c8 ²⁾
К f3 : f5	Ф d8 — f6	18.	С f1 — d3	С g4 — f5
d2 — d4	d7 — d6	16.	С d3 : f5	Т f8 : f5
К e5 — c4	f5 : e4	20.	Ф d5 — c4	b7 — b5
К b1 — c3	Ф f6 — g6	21.	Ф c4 — g4	Ф g6 — f7
d4 — d5 ³⁾	К g8 — f6	22.	Т h1 — g1	К c6 — b4
С c1 — e3	С f8 — e7	23.	c2 — c3	К b4 : a2+
Ф d1 — d4 ³⁾	0 — 0	24.	Кр c1 — b1	b5 — b4
К c4 — d2	c7 — c5	25.	С e3 — d4	С e7 — g5
d5 : c6	К b8 : c6	26.	c3 — c4!	b4 — b3
Ф d4 — c4+	Кр g8 — h8	27.	К d2 — e4 ⁷⁾	Ф f7 — g6
0 — 0 — 0 ⁴⁾	С c8 — g4	28.	Ф g4 : g5!	Т f5 : g5
f2 — f3	d6 — d5! ⁵⁾	29.	Т g1 : g5	Ф g6 — f7
К c3 : d5	К f6 : d5	30.	К e4 — d7	Чорні здалися

¹⁾ Цей дебют, модний у минулому столітті, майже ніколи не буває в сучасних турнірних партіях і це заслуга Німцовича реабілітувати його.

²⁾ Туто також гарне було-б f2 — f3.

³⁾ Білі уже націлюються на ізольованого пішака.

⁴⁾ Пішака e4 не можна брати не одним конем з-за d6 — d5 і білі теж коня.

⁵⁾ Жертва пішака, що дає чорним змогу сильно атакувати.

⁶⁾ Привабливий хід. На 18. f3 : g4 чорні грають 18... К c6 — b4 Ф d5 — e4 Т c8 : c2 + 20. Кр c1 — b1 Т c2 : d2 і виграють. Краще було разом К c6 — b4, після ходу білі виграють темп С f1 — d3.

⁷⁾ Після цього ходу і дальшої жертви ферзя у чорних нема оборони від програту.

Дебют ферзевих пішаків. Відіграна у Земмерінгу 1926 р.

Білі — Д-р А. Альохін—Франція. Чорні — Р. Шпільман—Німеччина.

1.	d2 — d4	e7 — e6	17.	Т d1 — d2	Л a8 — f8
2.	К g1 — f3	К g8 — f6	18.	h2 — h3	h7 — h6
3.	С c1 — g5	c7 — c5	19.	К f3 — d4	a7 — a6
4.	e2 — e3	Ф d8 — b6	20.	Т a1 — d1	Л f8 — e8
5.	Ф d1 — c1 ¹⁾	К f6 — e4	21.	К d4 : e6	f7 : e6
6.	С g5 — f4	d7 — d5	22.	Ф d3 — g ²⁾	Л e8 — f8!
7.	С f1 — d3	К b8 — d7	23.	e3 — e4	Л c8 — c3! ³⁾
8.	0 — 0	С f8 — d!	24.	b : c3	К f6 : e4
9.	С f4 : d6	Ф b6 : d6	25.	Т d2 — d4	К e4 : c3
10.	c2 — c4	0 — 0	26.	Т d4 — g4 ⁴⁾	Ф b6 : f2 +
11.	Ф c1 — c2	К e4 — f6	27.	Кр g1 — h2	Ф f2 — f6
12.	c4 : d5	e6 : f5	28.	Ф g6 : f6	Л f8 : f6
13.	d4 : c5	К d7 : c5	29.	Т d1 — c1	К c3 — e4 ⁵⁾
14.	К b1 — c3	С c8 — e6	30.	Т c1 — c8 +	Л f6 — f8
15.	Т f1 — d1	К c5 : d3	31.	Т c8 — c7	
16.	Ф c2 : d3	Ф d6 — b6			Нічия ⁶⁾ .

¹⁾ Гарне також 5. К b1 — c3 Ф b6 : b2 6. К c3 — b5.

²⁾ Білі загрожують e3 — e4 і на b5 : e4 вони зіграють Т d2 — d7 і виграють.

³⁾ На 23... К f6 : e4 білі виграють ходом К c3 : d5! Жертва Шпільманом якості забезпечує його від програту і разом з тим гарантує йому і приз.

⁴⁾ Єдиний хід, що обороняє якість.

⁵⁾ На 29... К c3 : a2 білі виграють коня ходом 30. Т c1 — c2.

⁶⁾ Згодилися на нічию, бо білим виграти неможна, чорним же досить було нічиє, щоб одержати 1 приз.

ХРОНІКА.

До та 27 червня команда Харківських шахістів у складі Альохина, Григоренка, Кирилова, Поповича, Шапіро та Янушпольського відіграла в Ужествін/Дону два матчі з ростовськими найвидатнішими шахістами. Першого дня харків'яне грали по жеребках білими, а другого дня — чорними. Перший матч відіграна з таким наслідком: + 2 — 1 = 3. Усього 3 1/2 на користь харків'ян і 2 1/2 на користь ростовчан. Другий матч з наслідком + 3 — 2 = 1. Також 3 1/2 для Харкова і 2 1/2 для Ростова. Остаточні наслідки + 7 для Харкова і + 5 для Ростова. Окремі наслідки порядку значущості: Григоренко 1,1 у Пименова, Альохин 1/2, 1/2 з Дідрігсоном, Янушпольський 1/2, 1 в Бурмістровим, Кириллов 1,1 у Іванова, Попович 1/2, 0 у Стангановським та Шапіро 0,0 з Соколовим.

У центральному шаховому гуртку (Будинок Червоної армії, ріг Гогольської та Провіантського пров.) влаштовується перший шаховий турнір для шахісток.

У зв'язку з режимом економії шахо-шашкова секція при ВРФК відмовилася влаштувати цього року змагання у Всесоюзному масштабі.

У Москві нещодавно скінчився міжсоюзний жіночий турнір. Перші три місця заняли Н. А. Блукет, О. П. Крамер, та В. В. Романовська по 7 1/2 з 9, 4-ая Горюнова 7.

Гросмейстер Рихард Реті пробув у Москві з 12 травня до 4 червня, де він дав кілька сеансів одночасної гри. У Курску Реті грав одночасно 32 партії з наслідком + 25 — 5 = 2.

А. Німцович викликав на матч Капабланку.

У липні у Відні відбудеться конгрес німецького шахового союзу. У турнірі маестро буде 12—14 учасників.

Матч Австрія—Німеччина, що був у Дрездені, скінчився на користь Німеччини за наслідком + 8 1/2 — 7 1/2.

У першому турнір-чемпіонаті Польщі перше місце заняв маестро Д. Пршепюкра, потім Фрідман, Кольський, Кон, Ловцький (киянин) та інші.

ВУФКУ

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ФОТО-КІНО УПРАВЛІННЯ

(ОДЕСЬКА КІНО-ФАБРИКА)

**НАЙБЛИЖЧИЙ ВИПУСК
КОМЕДІЙНИЙ ФІЛЬМ**

ВАСЯ РЕФОРМАТОР

ВАСЯ РЕФОРМАТОР

Сценарій

О. ДОВЖЕНКА

Постановщик

ЛОПАТИНСЬКИЙ

Оператор

ДЕМУЦЬКИЙ